

Záměrně jsem šel do lesa, protože jsem chtěl žít.

Henry David Thoreau

ÚVODNÍK

Vážení členové, čtenáři,

zhodit se v této pohnuté době úvodníku našeho Zpravodaje není jednoduché. Ocitli jsme se uprostřed světových událostí, o kterých někteří z nás tušili, že mohou přijít. A jiní jsme doufali, že v moderním globálním světě se názorový konflikt mezi zeměmi se společnou historií a kulturou již takovýmto způsobem řešit nebude. Tyto události se našeho sektoru dotýkají v řadě směrů. Jedním z nich je nejistota vlastníků lesů ohledně situace zahraničních pracovníků z Ukrajiny v lesním hospodářství, zejména nyní v blízkém se období jara.

Věřím, že se se všemi výzvami, které aktuálně přicházejí, dokážeme společně vyrovnat i díky novému vedení SVOL.

Množství jednání a dveří na které klepeme, které otvíráme, a za které jsme byli po mnoha letech konečně vpuštěni jako rovnocenný partner, je velké. O SVOL je na důležitých místech více slyšet, naše názory jsou respektovány a nezřídka přijímány. To by bez Vaší podpory bylo v takovémto tempu nasazení nemožné a je mou povinností zde říci za nás za všechny, že Vám, našim členům i podporovatelům SVOL, děkujeme.

V novém vedení jsme si stanovili mnoho společných cílů. Jde zejména o novelu lesního zákona, nastartování plošné platby pro vlastníky lesů, novelu zákona o myslivosti, úpravu a aktualizaci dotačních titulů MZe. V neposlední řadě zmírnění dopadů Green Dealu na vlastníky lesů a pozitivní vnímání nestátního vlastnictví lesů v České republice laickou veřejností i představiteli samospráv.

V závěru svého úvodníku využiji prostor k tomu, abych Vás informoval o procesu církevních restitucí, zejména lesních majetků ve vlastnictví církví a náboženských společností v ČR. Bohužel, ač minulá vláda deklarovala, že proces církevních restitucí je v podstatě ukončen, není tomu tak. Stále nejsou vydány některé majetky, probíhají nekonečné soudní spory o jednotlivé pozemky, části vydaných majetků jsou zpochybňovány. Celkově je zřejmé, že společnost, ve které žijeme, se stále není schopna vypořádat se svou minulostí a žije v zajetí schémat, která jí byla vštěpována po mnoho generací, jež žily v nesvobodném světě. Věřím, že s novou vládou, se tyto poměry upraví a celý proces bude zdárně dokončen tak, aby staronoví vlastníci lesů z řad církve mohli konečně normálně hospodařit tak jako všichni nestátní vlastníci lesů.

Ing. Petr Bláha, první místopředseda SVOL

SVOL jedná s MZe: Podpora na adaptaci se musí dostat ke všem vlastníkům

Příspěvek na podporu adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu, jehož zásady Ministerstvo zemědělství zveřejnilo na začátku února, považuje SVOL za zatím nedokončenou práci. Prakticky ihned proto reagoval iniciováním jednání s představiteli MZe. „Po jednání, která jsme absolvovali v posledních týdnech, máme příslib ministerstva, že dojde ještě k dílčím dodatečným úpravám,“ komentuje situaci předseda SVOL Jiří Svoboda.

„Předpokládáme, že příslib bude naplněn a většina vlastníků na podporu dosáhne. V opačném případě hrozí blamáž v tom smyslu, že registrovaných bude většina, ale příspěvek bude skutečně vyplacen jenom zlomku této množiny,“ dodává předseda SVOL s tím, že finanční prostředky vlastníci lesů potřebují na péči o lesy a bez nich bude například obnova porostů po kůrovcové kalamitě takřka nemožná.

Iniciativa SVOL směřuje k řešení dvou hlavních problémů, které se vyskytly po zveřejnění zásad příspěvku. „Jednak je problém v tom, že celá skupina vlastníků včetně větších majetků, která má kvůli kůrovcové kalamitě vytěžený majetek a zalesněné holiny, nedostane nic,“ vysvětluje Jiří Svoboda. „Dále pak vyvstal problém v přísnosti požadavků na vlastníky, zejména co se týče podílu šetrných technologií,

které v kalamitních oblastech nelze dodržet. Také podíl přirozené obnovy, který je závislý na přírodě více než na vlastníkově, je kritériem velice obtížně splnitelným.

SVOL požaduje úpravu ve smyslu zmírnění požadavků v těchto kritériích. Pro první skupinu vlastníků je pak třeba vypracovat samostatný podpůrný program.“

SVOL rovněž poukazuje na velkou administrativní zátěž, která při zřadování žádostí o příspěvek dopadne nejen na samotné vlastníky, ale také na krajské úřady. „Dlouhodobě voláme po zmírnění administrativní zátěže, která je v posledních letech pro nestátní vlastníky

lesů neúnosná a konkrétně tento příspěvek je příkladem úplně opačné tendence,“ konstatuje Jiří Svoboda.

Námítky vůči podmínkám získání příspěvku se ozvaly prakticky okamžitě přímo ze strany samotných vlastníků. Radomír Charvát, jednatel Lesního družstva Vysoké Chvojno a člen republikového výboru SVOL, poukazuje na fakt, že vytvořené zásady pomíjejí přírodní procesy při obnově

pokračování na str. 2. »

Den otevřených lesů – nestátní vlastníci ukáží veřejnosti, proč je důležité v lese hospodařit

Přiblížit veřejnosti práci a priority nestátních vlastníků lesů. Ukázat principy trvale udržitelného hospodaření v lese a jejich důležitost pro vyrovnání se s dopady klimatické změny. Připomenout, co vlastníci prostřednictvím svého majetku poskytují celé společnosti. To jsou hlavní cíle pilotního ročníku akce Den otevřených lesů, která proběhne 18. června 2022 po celé republice. Jejím pořadatelem je Sdružení vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR (SVOL).

„Nestátní vlastníci lesů přistupují k péči o své majetky s hlavní motivací – hospodařit trvale udržitelným způsobem a předat lesy dalším generacím v co nejlepší kondici,“ říká předseda SVOL Jiří Svoboda a dodává: „Není to vůbec lehký úkol, především vzhledem k největší kůrovcové kalamitě v historii, která republiku v posledních letech postihla. Vzdát se ale nesmí, protože na kondici lesů závisí mimo jiné možnosti hospodaření s vodou, podíl CO₂ v ovzdu-

ší i další skutečnosti, které ovlivňují kvalitu života celé společnosti. Rádi bychom to veřejnosti názorně ukázali. Lidé si často neuvědomují, že lesy někomu patří a nemají představu, v čem péče o ně spočívá. Bohužel často podléhá i nejruznějším mýtům a nepravdám, a tak jsme si vlastně sami vytvořili příležitost nepravdy a dezinformace vymýtit. Rád bych osobně i jménem nestátních vlastníků veřejnost na naši akci srdečně pozval.“

Den otevřených lesů může být pro návštěvníky příjemně stráveným časem s rodinou v přírodě a pro majitele lesa může být příležitostí vysvětlit laické veřejnosti principy trvale udržitelného hospodaření v lese. „Tato akce bude probíhat i na našem rodinném majetku lesního hospodářského celku Litenčice. Lidem je potřeba poutavou formou

sdělit, že les není divočina, na jeho pěstování dohlíží odborný lesní hospodář a po těžbě cenné obnovitelné suroviny - dřeva - dochází k jeho obnově tak, aby byl předáván dalším generacím. Veřejnost tak pochopí širší souvislosti, že les jí přináší nejen sběr hub a lesních plodů, ale je cenný kvůli ekosystémovým funkcím, jako je zadržování uhlíku a ochlazování klimatu. Na našem majetku budeme myslet i na nejmenší návštěvníky, pro které bude připravena řada soutěží a her v oblasti lesa a myslivosti. Věříme, že se návštěvníkům bude tato celorepubliková akce líbit a doufáme, že počasí nám bude nakloněno,“ uvádí předseda Komory soukromých lesů SVOL Richard Podstatzký.

pokračování na str. 7 »

KAM SE MŮŽETE VYDAT

Veškeré podrobnosti ohledně programu na jednotlivých přihlášených majetcích naleznete na www.denotevrenychlesu.cz

SVOL jedná s MZe...

pokračování ze str. 1

lesa i při požadovaných procentech přirozené obnovy, požadavek tlejícího dřeva označuje za nadbytečný a nasazení koní a přibližovacích prostředků splňujících nastavené požadavky za prakticky nesplnitelné vzhledem ke kapacitám. A přísné požadavky na obnovu lesa u obnovních prvků malé výměry jsou podle něho zbytečné. „Věřím však, a máme na to od MZe po vzájemných jednáních jasný příslib, že se podaří napravit především tu největší nespravedlnost. Totiž, že nejvíce postižení jsou nyní zodpovědní vlastníci lesů, kteří kalamitu včas zpracovali, a dokonce provedli i obnovu holin. Tito vlastníci jsou z takto navržené podpory vyřazeni. Jsou vlastně postiženi dvakrát, neboť

své dřevo prodávali za historicky nejnižší ceny, přišli o les a nemají možnost plnit podmínky příspěvku. Méně zodpovědní vlastníci teď prodávají opožděně vytěžené dřevo za vysoké ceny, a ještě mají šanci dosáhnout na podporu.“

Na to upozorňuje i Lesní společenství obcí s. r. o. Bystřice nad Pernštejnem. „Napřed jsem si to otevřel a hned jsem se rozčlil a šel raději něco dělat,“ nebere si servítky jednatel Petr Juračka. „Pak jsem se k podmínkám vrátil, abych zjistil, že prakticky nemáme nárok téměř na nic, vzhledem k tomu, že po kůrovcové kalamitě intenzivně zalesňujeme. A že na to málo, co bychom mohli získat, padnou hodiny mé práce v kanceláři u počítače, abych to vůbec

dokázal zúřadovat. Takže nula od nuly pojde. Věřím, že díky iniciativě SVOL dojde k úpravě.“

SVOLu se již dříve v rámci jednání ohledně podmínek příspěvku podařilo zmírnit požadavky na velikost holiny, množství ponechaného dříví k zetlení i na procentické zastoupení stanoviště nevhodných dřevin. Nyní jedná o výše zmíněných úpravách. Okolnosti jsou však vzhledem k válce na Ukrajině náročné. Jiří Svoboda k tomu uvádí: „Obavy z dopadu válečného konfliktu na Ukrajině samozřejmě mám. Dopad bude velice závažný na celou společnost a případné restriktce státního rozpočtu se dají očekávat. Věřím však, že Ministerstvo financí najde jiné zdroje úspor a již tak zdecimované vlastníky lesů nedořazí snížením slíbené podpory.“

PODPORA – INFORMACE

- Příjem ohlášení za rok 2022 od 7. 2. 2022
 - Výše podpory za každý den od ohlášení 4,22 Kč/ha
 - Příjem žádostí za rok 2022 od 1. 3. do 31. 5. 2023
- Podmínky podpory a další podrobnosti: www.eagri.cz/Lesy/Dotace v LH a myslivosti

Předseda Komory církevních lesů SVOL Petr Bláha upozorňuje: „Je třeba si uvědomit, že plošná platba byla před několika lety

v lesnictví skoro zakázané slovo. Přesvědčit zainteresované státní instituce o potřebě a respektování tohoto institutu jako trvalého nástroje pro vlastníky lesů, vykomunikovat tuto platbu s ochranou přírody, byl skoro nadlidský úkol. Ale povedlo se a základ k dalším jednáním existuje.

Důležité v této souvislosti je i to, aby co možná největší počet z vás podal ohlášení v souvislosti s touto platbou. Je třeba ukázat, že vlastníci mají o tuto platbu skutečný zájem. Samotné ohlášení ještě nikoho ničím nezavazuje k podání žádosti. Vyjednávacímu týmu SVOL ale dává do ruky obrovskou sílu k úpravě pravidel takovým způsobem, aby byly naplněny cíle MZe a zároveň mohl za definovaných podmínek čerpat pokud možno každý, kdo vlastní les.“

7. valná hromada SVOL - komory soukromých lesů zvolila nové vedení

Valná hromada SVOL – komory soukromých lesů proběhla 24. února 2022 v jihlavském hotelu Gustav Mahler. Zdůraznila především nutnost vyváženého přístupu lesnické politiky, posílení práva vlastníků rozhodovat o hospodaření na svém majetku, snížení byrokracie a potřebu finančních pobídek ze strany státu dosažitelných i vlastníky menších výměr.

Valné hromady, která se prezenční formou konala po dvouleté pauze způsobené restrikcemi souvisejícími s covid-19, se zúčastnil předseda Senátu Parlamentu ČR Miloš Vystrčil a další významní hosté: náměstek ministra zemědělství pro lesy Patrik Mlynář, předseda Asociace soukromého zemědělství ČR Jaroslav Šebek aj. Ministr zemědělství Zdeněk Nekula se omluvil z pracovních důvodů. Ve svém video vzkazu ocenil úsilí nestátních vlastníků lesů, vyzdvihl spolupráci se SVOL a přislíbil

úpravu podmínek Příspěvku na adaptaci lesů od roku 2023 tak, aby na něj dosáhli i vlastníci lesů menších výměr.

Valná hromada byla volební, post předsedy Komory soukromých lesů SVOL obhájil na další dvouleté období Richard Podstatzký.

„Důvěra mě velmi těší a jsem rád, že společně s kolegy mohu pokračovat v začaté práci a naplňování cílů,“ uvedl ve svém projevu. „Všichni víme, že naše majetky poskytují celé společnosti řadu naprosto zásadních benefitů, jako je například zadržování vody v krajině a další mimoprodukční funkce lesa. Ze strany státu bychom tedy právem uvítali adekvátní podporu a zjednodušeně řečeno více důvěry v to, že vlastníci lesů spravují svůj majetek podle principů trvale udržitelného hospodaření, rozumí své práci a jejich hlavním cílem je předat lesy dalším generacím v co nejlepším stavu. Máme nejpří-

SOUKROMÍ VLASTNÍCI LESŮ ŘADÍ MEZI SVÉ PRIORITY NA NEJBLIŽŠÍ OBDOBÍ MIMO JINÉ:

- Jednat s MZe o navýšení rozpočtu ministerstva pro lesnický sektor a zdroje alokovat do zákona o státním rozpočtu.
- Vyjednat dostatečný objem financí na příspěvek „adaptace lesů na klimatickou změnu“ a vyjednat podmínky usnadňující přístup k této podpoře drobným vlastníkům lesa, kteří z důvodu kůrovcové kalamity nemohou stávající požadavky příspěvku naplnit.
- Pracovat na novelizaci zákona o myslivosti s důrazem na ochranu soukromého vlastnictví a snížení minimální výměry u všech typů honiteb.
- Usilovat o zrušení daně z nemovitostí u lesních pozemků určených k plnění funkcí lesa a lesních cest.
- Usilovat o zavedení pravidelné platby vlastníků lesa za poskytování mimo-produkčních funkcí lesa a o zavedení trvalého systému financování soukromého lesnického sektoru.
- Usilovat o snižování míry omezení hospodaření v lese, zjednodušení lesnické legislativy a snižování administrativní náročnosti u příspěvků a podpor v lesnickém sektoru.
- Vyjednat jednodušší podmínky pro zalesňování zemědělské půdy.
- Požadovat od státní správy respektování soukromého vlastnictví v lesnickém sektoru.
- Zajišťovat aktivní účast zástupců SVOL v evropských organizacích vlastníků lesů ELO a CEPF a podporovat mezinárodní spolupráci v lesnictví.

nějšší mantinely lesního zákona na světě a při hospodaření na vlastním majetku příliš svázané ruce.“

Předseda SVOL Jiří Svoboda zdůraznil, že většina problémů, se kterými se vlastníci lesů v současné době potýkají, vychází ze zásadního názorového posunu ve společnosti a odtržení od souži-

tí s krajinou. „Setkáváme se stále častěji s názorem, že v lese není nutné vůbec hospodařit, že les je místem pouze pro rekreaci. Tyto názory se bohužel promítají až do vrcholových pater politiky nejen u nás, ale i na evropské úrovni. Rodí se z blahobytu, ale energetický hlad nás možná přivede zpátky k podstatě života, abychom si znovu vážili dřeva a nepohrdali jím. Hospodářskou funkci lesů si nesmíme nechat vzít, nechceme, aby příspěvky tvořily hlavní příjem vlastníků. Ani v budoucnu se bez dřeva neobejdeme, a pokud ho nebude dostatek z místních lesů obhospodařovaných trvale udržitelným způsobem, bude dovezeno i ze zemí, kde holiny po těžbě nikdo znovu nezalesňuje.“

Předseda Senátu Miloš Vystrčil souhlasil s tím, že hospodářská funkce lesů je dnes příliš potlačována a zdůraznil význam péče o kulturní krajinu. „Když potkáte lidi, kteří mají snahu, odvahu i vůli dělat vše tak, aby to dobře fungovalo nejen teď, ale také v budoucnosti, pak se není potřeba o budoucnost bát,“ konstatoval. „Úkolů, které je v souvislos-

ti s péčí o lesy nutné vyřešit, je mnoho. Vlastníci lesů nemohou zůstat bez podpory státu a ta podpora musí smysluplně fungovat tak, aby se dostala až k těm nejmenším vlastníkům. Protože lesy potřebujeme všichni.“

Náměstek ministra zemědělství Patrik Mlynář navázal ujištěním, že SVOL je pro MZe důležitým partnerem k jednání a potvrdil přípravu změn podmínek příspěvku na adaptaci. Avizoval také mimořádné podzimní kolo příjmu žádostí o dotaci z Programu rozvoje venkova na lesní techniku, provozovny, lesní cesty a obnovu po kalamitě. Pro vlastníky lesů je pozitivní zprávou, že bylo odsouhlaseno kofinancování Strategického plánu českého zemědělství do roku 2027 ve výši 65 %. To znamená zajištění finančních prostředků i na lesnická opatření v dalším programovacím období.

Jaroslav Šebek, předseda Asociace soukromého zemědělství v ČR, zdůraznil potřebu vzájemné spolupráce sedláků s nestátními vlastníky lesů. „Za nedávno podepsané Memorandum o spolupráci jsem osobně velmi rád. Vnímáme krajinu shodně se SVOL jako jeden celek, o který je potřeba pečovat komplexně. Lidově řečeno: zdravé pole, zdravý les, funkční náves.“

VÝSLEDKY VOLEB DO KOMORY SOUKROMÝCH LESŮ:

Richard Podstatzký,
předseda

Constantin Kinský,
místopředseda

Robin Ambrož,
člen představenstva

Jan Kolowrat Krakowský,
člen představenstva

Michael Podstatzky-Lichtenstein,
člen představenstva

Záznam z veřejné části valné hromady najdete na našem [Facebooku](https://www.facebook.com/svol).

Ing. Jaroslav Šebek: Půda je bohatstvím každého státu

**Předseda Asociace soukromého zemědělství ČR
Ing. et Ing. Jaroslav Šebek v rozhovoru přibližuje vznik
a motivaci spolupráce ASZ se SVOL, cíle společného
postupu a přidává i slovo z praxe drobného zemědělce.
Proč on sám musel rodinný les prodat?**

Asociace soukromého zemědělství ČR byla založena v roce 1998. Představte, prosím, její priority a činnost členům Zpravodaje.

Asociace vznikla v roce 1998 vyčleněním významné části soukromých zemědělců z Agrární komory, neboť už téměř před čtvrtstoletím bylo jasné, že rodinné farmy a soukromí zemědělci by ve stínu velkých družstev těžko prosazovali své zájmy. Ukázalo se, že šlo o zcela správný krok a dnešní ASZ ČR, která zastupuje 7500 členů převážně z rodinných farem, jež hospodaří po celé České republice, v rámci samostatných 51 regionů a spolků. Činnost Asociace vychází z důsledného respektování selských tradic a z hlubokého přesvědčení o perspektivnosti rodinných farem jako základu moderního zemědělství a živého venkova. Prioritami Asociace je především trvale udržitelné a multifunkční zemědělství, které je plně produkční a zároveň šetrné k životnímu prostředí. Další důležitou prioritou je vytvoření podnikatelského prostředí, které umožňuje rozvoj schopných podnikatelů na venkově. Pomáháme tak tvořit živý a ekonomicky nezávislý venkov.

Kde nebo v čem se protínají aktivity ASZ a SVOL, kdy a jak začala spolupráce obou organizací a jak se postupně vyvíjela?

Protínající aktivity ASZ a SVOL velmi výstižně vyjádřil místopředseda SVOL Richard Podstatzký v tiskové zprávě: „Členové ASZ a SVOL prošli velmi podobným

vývojem“. Zrestituovali mnohdy zdevastované majetky po svých předcích, vrátili se na venkov, a snaží se zvelebovat majetek a krajinu, ve které žijí. Obě organizace pojí společná témata, která se týkají našeho životního prostředí a způsobu hospodaření v krajině. Osobně to vidím tak, že naše spolupráce je naprosto přirozená, předpokládatelná a dokonce nezbytná – tak jako zemědělská půda je přímo ovlivňována okolním lesem či vodní plochou či jinou krajinou a nemůže bez ní fungovat, tak i my v rámci našich organizačních těžko budeme dlouhodobě fungovat, aniž bychom diskutovali naše konání a sdíleli vzájemně naše aktivity.

ASZ a SVOL podepsaly začátkem tohoto roku memorandum o vzájemné spolupráci. Jak ze svého pohledu hodnotíte důležitost a možné přínosy takového kroku?

Jsem opravdu velice rád, že došlo k uzavření tohoto memoranda, které vlastně jen formalizuje či ukotvuje onu výše popsanou symboliku ve smyslu v přírodě propojených lesů, polí a luk. Naše vzájemná spolupráce sahá již mnoho let zpět, nicméně většínou měla spíše charakter samostatných témat a byla víceméně nahodilejší. Nyní jde o to, že jasným nastavením a odsouhlasením vzájemných priorit vytváříme prostor pro koordinovanou spolupráci, která může nést výsledky v mnohem strategičtějších tématech, jež vy i my řešíme. Věříme, že SVOL nebude mít problém s podporou modelu rodinné farmy,

který je pro nás nosný, a naše ASZ ČR bude připravena dále rozvíjet podporu soukromým vlastníkům lesů a bude se tak vzájemně dít systematickou cestou. Očekávám, že tak navzájem přispějeme k obecně většímu rozvoji udržitelného hospodaření. Memorandum je určitě zásadní pro budoucí politické vyjednávání především s ministerstvem zemědělství a životního prostředí. ASZ a SVOL zastupují široké členské základny, a proto mezi politickou i širší veřejností budou mít na základě tohoto spojení ještě silnější hlas, který například využijí k prosazování změn zastaralých či neefektivních zákonů a nařízení.

Která tři témata očekáváte, že budou ze společného pohledu vlastníků zemědělské půdy a vlastníků lesů v roce 2022 klíčová?

V první řadě určitě novela mysliveckého zákona. Neboť současná situace s přemnoženou lesní zvěří je již neúnosná a je třeba ji neodkladně řešit. Například jelenů sika je v českých lesích osmkrát více a jelenů evropských patnáctkrát více, než by jich podle zákona mělo být. O černé zvěř ani nemluvě. Zvěř způsobuje obrovské ztráty jak na nově vysazených lesních porostech po kůrovcové kalamitě, tak na polích zemědělců. Dochází tak ke zpomalení obnovy lesa a velmi výraznému navýšení nákladů lesních správ. A zemědělci přichází o svoji produkci a většínou nemají ani nárok na jakoukoliv kompenzaci.

Dále ze společného pohledu vidíme jako důležité pracovat na změně v lesním zákoně, který by měl do budoucna směřovat k rozvoji trvale udržitelného lesního hospodaření. Předpokládám, že zde budeme respektovat

a podporovat postoje SVOL. Mnozí naši členové jsou zároveň vlastníky lesů, někteří z nich i v řádu stovek hektarů, a lesnický na nich hospodaří. Zde možná ještě o něco více než v zemědělství musí platit, že les musí být spravován velmi odpovědně s velmi dlouhou perspektivou, a to jak v otázce environmentální, tak i hospodářské. Jedno bez druhého prostě dobře nefunguje a nelze si to ani jinak představit. Lesní zákon vnímáme jako příliš byrokratický a přísný, který ve svém důsledku zamýšlených cílů v lesním hospodaření stejně nedosahuje. Jsme pro větší uvolnění podmínek a větší manévrovací možnost rozhodování vlastníků lesů podle jejich dané situace.

Třetím dlouhodobým tématem bude řešení dopadu klimatické změny – sucha, které se týká lesní i zemědělské krajiny. I když máme za sebou relativně příznivé roky, současná zima prozatím nebyla na srážky příznivá a predikce srážek pro tento rok jsou velmi skeptické. Proto je třeba nadále prosazovat udržitelná opatření v krajině v boji proti suchu – ať už je to obnova lesů, druhová rozmanitost stromů a plodin, budování tůní a rybníků a krajinných prvků, pásové střídání plodin, meziplodiny, či například hledat různé další „nové“ (byť zatím jen okrajové) varianty například agrolesnických systémů na zemědělské půdě. S tím se pojí i potřeba nových plošnějších finančních podpor pro vlastníky lesů, které určitě budeme se SVOL společně podporovat.

Lesy jsou jedním ze zásadních faktorů pro udržení vody v krajině. Současně je pro správnou funkci krajiny a ochranu půdy před vodní a větrnou erozí určující způsob

hospodaření na zemědělské půdě. Lesní zákon v Česku patří k nejprísnejším v Evropě, potažmo na světě. Jak v tomto kontextu hodnotíte tzv. protierozní vyhlášku, která nabyla účinnost od 1. července loňského roku?

Protierozní vyhláška je určitě správným krokem. Půda je jeden z nejcennějších přírodních zdrojů a určitým bohatstvím každého státu. V našem časovém horizontu je to neobnovitelný zdroj, kterého si musíme vážit a chránit ho. Míra eroze je velmi alarmující a bohužel je to převážně výsledkem průmyslového přístupu ke krajině.

Na dnešní podobě protierozní vyhlášky jsme se významně podíleli a podařilo se nám odblokovat nefunkční patový stav mezi resorty MŽP a MZe, které nebyly schopné se několik let dohodnout. Jsme velice rádi, že znění vyhlášky nyní směřuje k řešení až skutečně vzniklé eroze a ne k alibistickému byrokratickému molochu, který měl zasáhnout úplně všechny zemědělce bez ohledu na to, jak se skutečně k půdě chovají a jaká situace se odehrává na jejich pozemcích. Jsme pro razantní postihování špatného hospodaření, ale jsme zásadně proti zavádění jakýchkoli plošných povinností.

V nedávném televizním vystoupení jste uvedl, že nová podoba Strategického plánu SZP částečně narovnává dlouhodobé znevýhodnění malých a středních zemědělců u nás. V čem konkrétně?

Zcela nepochybně došlo k několika změnám, které jsou sice malým, nicméně jasným začátkem nového přístupu vůbec v uvažování, jak má vypadat systém přidělování dotací a od roku 2023 už nebudou malé a střední podniky tolik znevýhodňovány oproti velkým mnohatisícovým subjektům. Konkrétně se podařilo nastavit redistributivní platby z původních 10 na 23 procent z celkové částky na přímé platby – laicky to znamená, že na prvních 150 hektarů dostanou všichni zemědělci více peněz, a tím se vyváží nepoměr, který doposud setrval. Velké podniky dostávaly na provozních podporách dle oficiálních údajů FADN až o 2000 Kč na hektar více a nový Strategický plán toto přeci jen trochu lépe balancuje. Dále se podařilo zastropovat investiční dotace na 30 milionů, aby podpory nebyly vyčerpány úzkým okruhem největších subjektů, což byla častá praxe posledních let. Dále se podařilo zajistit míru kofinancování Programu rozvoje venkova (PRV) na úroveň 65 procent (z původních 35 %), v PRV tak bude o cca 12 miliard více.

» pokračování na str. 4

SPOLUPRÁCE S ASZ

Na základě dlouhodobé oboustranně přínosné spolupráce podepsaly Asociace soukromého zemědělství ČR (ASZ ČR) a Sdružení vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR (SVOL) 17. ledna memorandum o spolupráci. Hlavní náplní spolupráce je vzájemná odborná a mediální podpora v oblasti zemědělství, lesnictví, rozvoje venkova a jeho ekonomiky a péče o krajinu.

Půda je bohatstvím...

pokračování ze str. 3

Majetky, kde vlastník hospodář na poli i v lese, nejsou výjimkou. Jak se v ASZ díváte na finanční podporu hospodaření v lese? Je podle Vás odpovídající významu lesa pro společnost?

Ano, dokládají to i naši kolegové v ASZ – řada z nich má vedle vlastnictví polí také na vlastnických listech les. Většinou je to však v rámci jednotek hektarů nebo jejich nižších desítek. Nicméně i u nás se najdou větší hospodáři v lese v řádech stovek hektarů. Obecně bohužel platí, že situace není dobrá ani u jedné z těchto kategorií. Nicméně je prostě faktem, že menší zemědělci, stejně jako menší vlastníci lesů byli trvale politikou resortu i celkovým byrokratickým nastavením dlouhodobě znevýhodňováni a prakticky s nimi není vůbec do budoucna počítáno. Podle našich informací převážná většina

na menších vlastníků lesů nedostává finanční podporu a je to především v důsledku nesprávně nastavených podmínek na MZe, ale i obecně spleť byrokracií napříč legislativou. Než se v daném dotačním opatření běžný vlastník zorientuje, udělá to radši ve své režii, což ale pochopitelně bude mít nákladový dopad na jeho podnik a zřejmě nebude takto postupovat v nějakém nadstandardním řešení. Téma dostupnosti podpor a namnoze asi i smysluplnosti jejich podmínek je určité to, co bychom určitě velmi rádi řešili s vámi ve SVOL.

Sám pocházíte ze sedlácké rodiny a peripetie péče o majetek vaší rodiny v Podřipsku v podstatě ilustruje chod dějin. Můžete historii majetku shrnout?

Ano, takzvaně „ze selského“ je vlastně celá naše rodina

i prakticky všichni naši příbuzní, kteří také měli rodinné usedlosti v okolí na Litoměřicku a byli postiženi násilnou kolektivizací. Konkrétně náš statek na Roudnicku patřil mezi ty, kde došlo k uložení nespornitelných povinných dodávek, vykonstruovanému procesu, po kterém náš děda skončil v uranových dolech v Jáchymově vlastně jen za to, že vlastnil rodový statek. Všichni ostatní z rodiny byli vystěhováni do Podlesí na Šumpersku

a nesměli se pod pokutou vrátit do rodné obce až do roku 1989. Následně hned jak to bylo možné, můj otec požádal o vrácení gruntu a začali jsme od píky, protože úplně celý areál byl totálně zničený po činnosti JZD.

Naše farma na Roudnicku má 40 hektarů a patří mezi ty poměrně malé v rámci struktury českého zemědělství, nicméně je plným živobytím pro celou naši rodinu a vzhledem k řadě dalších našich souvisejících aktivit i příležitostí

pro dva zaměstnance. Věnujeme se ovoci, zelenině, jejich zpracování, prodeji ze dvora, velmi se věnujeme agroturistice, včetně chovu koní a domácím rukodělným výrobkům. Zkrátka vsadili jsme již dávno raději na vyšší přidanou hodnotu naší produkce či služeb než na jejich množství.

Patřil nebo stále patří k vašemu statku také les?

Ke statku patřilo asi 9 hektarů převážně listnatého lesa. Abychom vůbec měli na obnovu našeho statku, postupně jsme ale část prodali nebo vyměnili za zemědělskou půdu, kterou jsme potřebovali více. Vedly nás k tomu ale i další důvody, kterými bylo to, že jsme tuto práci prostě již nebyli schopni zvládnout. Rozhodně nás tato situace netěšila, ale nebylo jiné zbytní, protože díky tomu to příjmu jsme mohli pokračovat v rekonstrukci celé usedlosti, na kterou jsme si nikdy nechtěli vzít žádný úvěr.

Evropa lídrem v boji proti celosvětovému odlesňování

Jednou ze záležitostí, kterými se SVOL intenzivně zabývá, je návrh evropského nařízení o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie určitých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení o dřevu (EUTR).

Návrh se týká dřeva a dřevařských výrobků a dalších zemědělských komodit: palmového, oleje, sóji, kávy, kakaa, skotu, hovězího masa, hovězích drobbů, kůží a usní. Do budoucna, nejdéle za dva roky po nabytí účinnosti nařízení, by se ale měla jeho platnost vztahovat i na další komodity. Již dnes se objevují návrhy na rozšíření na kukuřici, kaučuk, banány, cukrovou třtinu, drubež a vepřové maso ze zvířat krmených sójou, a to bezodkladně.

Nařízení se dotkne jak vlastníků lesů a zemědělců, tak i obchodníků, kteří nejsou malými a středními podniky, a uvádějí uvedené komodity na vnitřní trh EU, nebo je vyvážejí do třetích zemí. Vlastník lesa je automaticky považován za hospodářský subjekt, který musí plnit stanovené povinnosti nařízení bez ohledu na to, jak velké množství dřeva na trh uvede, stejně tak i drobný zemědělec.

Návrh nařízení, který zveřejnila Evropská komise 17. listopadu 2021, vychází z nařízení EU 995/2010 o dřevu (zkr. EUTR), které by měl nahradit. Je však podstatně přísnější, velmi byrokratický, finančně nákladný a vyvolává vážné obavy jak u vlastníků lesů, tak u příslušných orgánů členských států a řady politiků. Deklarovaným cílem nové legislativní iniciativy je minimalizovat příspěvek EU k odlesňování a znehodnocování lesů na celém světě a snížit příspěvek Evropské unie k emisím skleníkových plynů a celosvětovému úbytku biologické rozmanitosti. Cíl je to jistě ušlechtilý, ale je navrhovaná cesta k jeho naplňování ta pravá, efektivní a v současné obtížné době reálná?

Návrh nařízení se již nesoustřeďuje pouze na to, zda daná komodita či produkt byl vyroben v souladu s předpisy země původu (zásada legality), ale s odkazem na cíle udržitelného rozvoje nově musí splňovat podmínku „nezpůsobující odlesňování“ – tzn. že byl vyprodukován na půdě, na níž po 31. prosinci 2020 nedošlo k odlesňování a že těžba dřeva po tomto datu nevyvolala znehodnocování lesa.

První výhradou SVOL je, že návrh připouští retroaktivitu, a tím porušuje princip právní jistoty fyzických a právnických osob a zasahuje do jejich legitimního očekávání. Dalším zásadním problémem pak je obecné nastavení definic (zejména „znehodnocování lesů“, „udržitelná těžba“) a povinností, které mohou vést k výrazným sankcím, včetně zabavení dřeva, zákazu činnosti a drastickým finančním postihům. Nejasné definice umožňují různé výklady a významně zasahují do kompetencí členských států v oblasti lesnictví. Opět se tak snižuje právní jistota dotčených subjektů. Na to ostatně poukazuje v návrhu svého stanoviska i Evropský hospodářský a sociální výbor.

Naplňování povinností dle návrhu nařízení by podle SVOL přineslo vlastníků lesů enormní administrativní zátěž, ale i značné finanční náklady. Hospodářský subjekt je povinen vést náležitou péči ještě před obchodováním s danou komoditou a vydat o tom prohlášení, které zpřístupní příslušným orgánům prostřednictvím informačního systému. Ten by měl být spuštěn ke dni účinnosti nařízení, ale Evropská komise již avizovala, že toto není z její strany reálné.

Od vlastníků lesů jako hospodářských subjektů však návrh nařízení požaduje, aby součástí náležité péče byly geolokalizační souřadnice ploch, kde byla daná komodita vyprodukována, dále hodnocení rizika dle kritérií stanovených nařízením a opatření k jeho zmírňování. Komise si současně vyhrazuje právo přijmout akty v přenesené pravomoci, kterými může rozsah kritérií posouzení rizik a opatření ke zmírnění rizik, dále doplňovat.

Představa o tom, jaké dopady bude mít nařízení v praxi a kolik to bude hospodářské subjekty stát, je dosti mlhavá. Podle dopadové studie EK jsou roční náklady na náležitou péči odhadovány na 175 až 2 616 milionů EUR ročně! Pokud jde o členské státy, jejich náklady v souvislosti s novým nařízením (personální posílení příslušných kontrolních orgánů) jsou odhadovány na 18 mil. EUR ročně. A další náklady hrazené z odvodů daňových poplatníků EU bude mít s realizací nařízení i samotná Evropská komise.

Komise hodlá stanovit riziko odlesňování a znehodnocování lesů pro každou komoditu a produkt na úrovni jednotlivých zemí. Může určit prováděcím aktem země nebo jejich části, které představují nízké nebo vysoké riziko, jinak se má za to, že před-

stavují riziko standardní. Vzhledem k tomu, že mezi lety 1990 až 2020 se plocha lesů v Evropě zvýšila o 9 %, objem uhlíku uloženého v biomase vzrostl o 50 % a nabídka dřeva vzrostla o 40 %, nabízí se otázka, zda je potřeba právě na majitele lesů v členských zemích EU uvalit další zákonné požadavky. Je toto podpora trvale udržitelného hospodaření v evropských lesích?

Podle SVOL, evropských organizací vlastníků lesů a půdy, ale i již zmíněného Evropského hospodářského a sociálního výboru je uvádění geolokalizačních souřadnic až na úroveň jednotlivých pozemků v zemích s nízkým rizikem nepřiměřené až zbytečné. Jsme přesvědčeni o tom, že do zemí s nízkým rizikem by měly být z hlediska lesů automaticky zařazeny všechny členské státy Evropské unie. Velké podniky by se možná s novými povinnostmi dokázaly vypořádat snáze, ale i ony v současné době čelí tvrdým ekonomickým dopadům energetické krize a ruské invaze na Ukrajinu. Pro menší lesní podniky a drobné vlastníky to ale bude problém obrovský, a jsou jich v Unii miliony.

A nepomůže jim ani certifikace TUH. Přitom Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 16. února 2006 o provádění strategie Evropské unie v oblasti lesního hospodářství ocenil „úsilí, které vyvinuly evropské lesnické podniky především zavedením certifikovaných dřevařských výrobků a které směřuje k ujištění spotřebitelů o trvale udržitelném obhospodařování se zřetelem k mnohostranné úloze lesů“. Bylo toto úsilí vynaloženo marně?

Podle SVOL by měla být v úvahu vzata také skutečnost, že u mnohých komodit není Evropa zdaleka největším odběratelem a evropská opatření nemu-

sí přinést kýžený efekt. Nutné jsou konzultace se třetími zeměmi. Veškerá obchodně politická opatření v rámci návrhu i jeho změn musí být v souladu s pravidly Světové obchodní organizace (WTO). Z pohledu vlastníků lesů je proto žádoucí připravované nařízení komunikovat s partnery ve WTO v rámci strukturovaných diskuzí k obchodu a udržitelnému rozvoji takovým způsobem, aby bylo jednání EU transparentní a předsedlo se výkladu nařízení coby protekcionistického instrumentu, zejména pak ze strany rozvojových a nejméně rozvinutých producentských zemí. Je zde velice reálná obava, že pokud by WTO nařízení odmítla, bylo by nařízení aplikováno pouze na členské státy EU. I to je důvod, proč SVOL i Asociace dřevařských a lesnických podniků považují za vhodnější řešení zpracovat pro nově sledované komodity samostatný právní předpis a pro dřevo ponechat samostatnou právní úpravu.

Francie usiluje o schválení obecného přístupu k návrhu v Radě EU do konce června, kdy končí své předsednictví EU. Na finální podobě nařízení se však musí Komise dohodnout nejen s ministry, ale i s Evropským parlamentem. Pravděpodobnost, že by návrh nařízení nebyl vůbec přijat, je dle informací ze zákulisí téměř nulová. Kdy bude návrh přijat, ovšem nelze odhadnout. Vzhledem k jeho komplikovanosti a nesouhlasu řady členských států lze předpokládat, že to může trvat i déle než rok. SVOL je připraven využít každou příležitost pro jednání s politiky, poslanci EP a dalšími kompetentními osobami a usilovat o prosazení potřebných úprav návrhu, což by mělo být i jednou z priorit MZe českého předsednictví.

**Ing. Marie Růžková
tajemnice SVOL**

Ing. Miroslav Pacovský: Podpora sdružování vlastníků malolesů je nutná pro obnovu po kalamitě

Člen vedení SVOL Ing. Miroslav Pacovský má se situací drobných vlastníků lesů bohaté zkušenosti jak v rámci regionální organizace SVOL (pro Středočeský kraj je roztržštěnost majetků typická), tak jako OLH. V souvislosti s Peticí SVOL za dobrovolné sdružování, kterou najdete na webových stránkách www.svol.cz, jsme mu položili několik otázek.

V čem je situace vlastníka malého lesa v celkovém kontextu nejsložitější?

Pokud začnu od událostí poslední doby, myslím tím zejména loňský rok, tak je největším problémem nezajištění dostatečných finančních prostředků na tzv. kůrovcové kompenzace. U malých vlastníků často došlo k vytěžení všech starších porostů, takže přišli o rozhodující příjmy do budoucna. Letošní navýšení příspěvků na hospodaření v lesích je sice na první pohled příjemné, ale dochází maximálně k pokrytí inflace, okamžitě došlo ke zvýšení cen sazenic, pletiva a zejména práce. K tomu bych ještě rád dodal, že podmínky nového příspěvku na adaptaci lesních porostů jsou problematické i pro větší majetky, z pohledu drobných vlastníků prakticky nezůřadovatelné.

Byla situace drobných vlastníků lesa komplikací při boji s kůrovcovou kalamitou?

Malí vlastníci byli v době, doufejme gradace, kůrovcové kalamity se svými objemy těžeb často až na posledním místě v pořadí objednávek u těžebních firem. Málokdo z vlastníků má dnes potřebnou techniku, s tím samozřejmě i chyběl odbyt dřevní hmoty. Toto se samozřejmě částečně promítlo v šíření kůrovcové kalamity, zde je třeba rovněž zdůraznit, že velká většina vlastníků má již své bydliště jinde než svůj lesní majetek.

Patříte mezi přední zastánce sdružování, můžete jmenovat pět dobrých důvodů, proč je pro malé vlastníky užitečné?

V čele sdružení, tzv. „službového spolku“, jak jej SVOL navrhuje, bude lesnický vzdělaný člověk, bude lesnický vzdělaný člověk, znalá všech potřebných zákonů a předpisů. Takže silnější partner pro firmy poskytující lesnické služby, silnější pozice při vyjednávání s odběrateli dřeva. Otevře se možnost pořízení vlastní techniky, možné množstevní slevy při nákupu sadebního a dalšího materiálu, v případě dotačního titulu na podporu sdružování čerpání těchto dotací na společnou správu. Takové řešení umožní větší dohled nad lesy nebydlících vlastníků v místě, vznikne silnější partner vůči uživateli honitby, než jakými jsou jednotliví vlastníci. A všichni pak samozřejmě získají lepší přehled nad možnými dotačními tituly.

Co konkrétně by stát mohl udělat z krátkodobého a co z dlouhodobého hlediska, aby vlastníky lesů malých výměr podpořil?

Podle mého názoru nejde něco dělat krátkodobě a dlouhodobě. Je důležité, aby především naše ministerstvo urychleně připravilo legislativní předpisy možných forem sdružení a jejich podpory a ta, myslím, nemusí být pouze finanční.

Častou námitkou laické veřejnosti je, že přece sdružování legislativně nic

nebrání a přitěkají i nějaké finanční pobídky. Co byste odpověděl na takovou námitku?

Ve vládním nařízení č. 30 sice finanční podpora sdružování existuje, ale pouze v lesích NP a vojenských, jinde by to šlo podporovat např. z krajských dotací, ale ani tady zatím není žádná podpora.

Působíte v regionální organizaci SVOL pro Středočeský kraj, který je vlastníky malých lesních majetků typický. Jaké kroky SVOL podniká například v osvětě mezi vlastníky apod.?

Jsem rád, že se podařilo obnovit i za mé pomoci dvě historická lesní družstva obcí, i když dnes v jiné právní formě. Také zde máme velice dobře fungující svazek obcí i různá sdružení fyzických osob.

Proč bez podpory malolesů bude v republice složitější obnova lesů po kůrovcové kalamitě?

U některých vlastníků tím, že přišli o dřevo, upadá zájem o svůj les. Příčin je celá řada, dnes jsou především finanční, kdy tržby za dřevo nepokryjí obnovu. Ale svou roli hraje i neznalost právní problematiky, rady pseudoexpertů typu: „Les si pomůže sám“. Vše by bylo jednodušší za pomoci sdružení, které dokáže řadu činností pro vlastníky zajistit.

Kam se dívat v zahraničí pro inspiraci? Kde to funguje?

Určitě se lze inspirovat u zemí s podobnými lesnickými podmínkami a strukturou vlastnictví,

jako je například Rakousko. Pro příklad fungujícího řešení však můžeme sáhnout i do naší vlastní historie, konkrétně období první republiky.

Z PETICE

Petice SVOL „Za podporu dobrovolného sdružování vlastníků lesů a zajištění trvale udržitelného hospodaření v malolesích i do budoucna“ Sběr podpisů prodloužen do 30. dubna 2022.

Cílem je zajištění účinné pomoci ze strany vlády České republiky, Poslanecké sněmovny i Senátu Parlamentu ČR vlastníkům lesů malých výměr úpravou legislativy a finanční podporou podporou jejich dobrovolného sdružování za účelem zajištění trvale udržitelného hospodaření v těchto lesích i do budoucna.

„V České republice je na 290 tisíc vlastníků, kteří vlastní les do výměry 50 hektarů. V 97 % se jedná o lesní majetek do 10 hektarů. Tito vlastníci lesů ve většině případů nemají potřebné kapacity a nejsou schopni realizovat vytěžené dříví na trhu,“ konstatuje Petice.

V rámci probíhající kůrovcové kalamity zůstali právě vlastníci lesů malých výměr v důsledku nefunkčního modelu státní správy lesů i neefektivního systému činnosti odborného lesního hospodáře prakticky bez jakékoliv pomoci státu při ochraně lesů i následné obnově a výchově lesních porostů. Přitom i jejich lesy plní rozličné ekologické, sociální a ekonomické funkce využívané širokou veřejností, které lze nejlépe zajistit právě a jen trvale udržitelným lesním hospodařením. Vedle nutnosti podpory biologické rozmanitosti lesů a jejich adaptace na současnou klimatickou změnu u nich nelze opomenout ani potřebu hospodářského rozvoje venkovských oblastí.

Občané ČR prostřednictvím Petice žádají vládu a Parlament České republiky, aby:

1. Vzaly na vědomí význam obhospodařování lesů malých výměr v souvislosti s klimatickou změnou.
2. Pro účinnou a efektivní pomoc drobným vlastníkům při obhospodařování jejich lesních majetků (zejména při ochraně proti kůrovci, obnově kalamitních holin a výchově nově založených lesních porostů) urychleně přijaly změnu legislativy umožňující dobrovolné sdružování drobných vlastníků lesů, zejména formou tzv. službových spolků.
3. Vyčlenily ve státním rozpočtu adekvátní finanční prostředky k nastartování procesu sdružování lesních majetků malých výměr a podpoře jejich činnosti.

Plný text Petice a podpisové archy jsou ke stažení na webu SVOL.

Klikoroh borový – rozsah škod a možnosti ochranných opatření

Klikoroh borový (*Hylobius abietis* L.) je dlouhodobě nejvýznamnějším škůdcem čerstvých výsad. Dospělci tohoto brouka z čeledi nosatcovití (*Curculionidae*) škodí svým žírem, při němž okusují kůru a lýko především jehličnatých sazenic. Nejčastěji poškozují smrky a borovice, méně často modřiny, douglasky, jedle a nepůvodních druhy. Listnaté dřeviny napadá ve znatelně menší míře, pouze při nedostatku vhodnější potravy. Svým vývojem je vázán na čerstvé pařezy jehličnatých dřevin, mezi kterými preferuje borovice. Výsledky domácích i zahraničních studií ukazují, že z jednoho pařezu se mohou vylíhnout až nižší desítky klikorohů. S výskytem klikorohů se můžeme setkat na celém našem území, všude, kde rostou jehličnaté porosty.

Vysoká početnost klikorohů a škod jimi způsobovaných je spjata s holosečným hospodařením resp. výskytem čerstvých zalesněných holin, v jehož důsledku brouci nachází v blízkosti sebe zdroje vhodné pro rozmnožování (pařezy) i žír (sazenice). Škody způsobené klikorohem jsou nejvýznamnější ve vegetační sezóně následující po smýcení porostu.

Rozsah škod

Nejvyšší poškození (cca 30 tis. ha) způsobená klikorohem byla evidována v druhé polovině osmdesátých let minulého století. Následně se rozsah škod dlouhodobě pohyboval na roční úrovni 1,5 – 2 tis. ha. V posledních letech rozsah evidovaných škod opětovně vzrůstá, nejvyšší škody byly zaznamenány v Olomouckém, Královéhradeckém, Středočeském a Jihočeském kraji. V roce 2020 bylo evidováno poškození výsad na ploše necelých 4 tis. ha, obdobný rozsah lze očekávat i za rok 2021. Příčinu nárůstu škod lze hledat v kůrovcové kalamitě a následném zalesňování rozsáhlých kůrovcových smrkových i borových holin. Nárůst škod však není tak vysoký, jak bychom mohli z výše popsaných ekologických nároků klikoroha borového očekávat. Jak je patrné z grafu, rozsah škod zcela nekopíruje rozlohu holin z předchozích

let ani celkově zalesněnou plochu. Mírnější nárůst evidovaných škod lze přičíst na vrub změnám v hospodaření. V roce 2020 Ministerstvem zemědělství vydané opatření obecné povahy umožnilo prodloužit zalesňování kalamitních holin na 5 let. Zároveň dochází k nárůstu ploch zalesňovaných listnatými dřevinami. Obě skutečnosti se odrážejí v rozsahu škod evidovaných v posledních letech. Odložení zalesnění jednak oddaluje poškození sazenic, zároveň jej lze považovat za formu preventivní ochranné metody sazenic tzv. pasečný klid. V jeho důsledku brouci nemohou absolvovat svůj úživný žír v místě svého vývoje. Za potravou se musí přemístit, což zvyšuje jejich úmrtnost a snižuje koncentraci škod. Na druhou stranu je nutné podotknout, že na migraci jsou brouci dobře adaptováni. Díky citlivé detekci chemických látek jsou schopni vyhledat zdroje potravy i čerstvé pařezy na velkou vzdálenost. Z míst svého vývoje běžně migrují na vzdálenost až deseti km. S postupným zalesňováním rozsáhlých holin bude docházet k nárůstu potravních zdrojů, přičemž v širším okolí se bude i nadále nacházet dostatek čerstvých pařezů a vývrátů využitelných pro rozmnožování. Prodloužení lhůty na zalesňování sice má na snížení škod pozitivní vliv, přesto lze do budoucna očeká-

vat nárůst škod a počítat s nutností aplikace ochranných a obranných opatření.

Ochranná a obranná opatření

Ochranná resp. obranná opatření lze dle jejich cílení rozdělit na metody ochrany sazenic a metody zaměřené na přímé snížení velikosti populace. Rozdělení je však orientační, neboť oba typy opatření jsou často provázány. Mezi nejefektivnější a finančně přijatelnou metodu ochrany sazenic patří chemická obrana. Nejčastěji se provádí kurativní postřik při zjištění výskytu dospělců na sazenicích. Spíše výjimečně se provádí postřik ve školkách před vyzvednutím sazenic nebo máčením sazenic po vyzvednutí (pozor, nesmí být kontaminován kořenový systém – riziko odumření sazenic). Jednak v současnosti se na řadě lokalit klikoroh škodlivě nevyskytuje, takže je aplikace insekticidů nadbytečná a může prodrazit sazenici, i když ne podstatně, a zkracuje se doba efektivního využití účinku insekticidů – než se sazenice, doveze, vysadí. V případě potřeby se pak musí stejně provést kurativní postřik; ten je třeba provést i v případě první varianty, je-li zásah proveden na jaře, insekticidy nevydrží účinné po celou vegetační sezónu. Při ošetřování se používají schválené insekticidy dle uvedeného návodu. Vesměs jde o syntetické pyrethroidy, jejichž využívání je však z důvodu jejich neselektivnosti omezováno.

Alternativní metody ochrany sazenic jsou méně účinné nebo časově či finančně náročnější. V rámci mechanických metod se osvědčilo zraňování půdy v okolí sazenice, jež odrazuje brouky od žíru, neboť povrch půdy zbavený

humusu jim neposkytuje dostatečné úkrytové možnosti. Brouci jsou tak více vystaveni působení přirozených nepřátel a přímého slunečního záření. Provedené experimenty ukazují, že jedinci se snaží takto upravenému povrchu vyhnout, případně jej co nejrychleji opustit. Stejný vliv má i související odstranění mechorostů (vyskytují-li se v plošně souvislých vrstvách). Jako účinná se jeví aplikace vrstvičky písku na kmínek sazenice. Speciální lepidlo na vodní bázi zaručuje, že písek ke stonku přilne, následně se ošetření dokončí v sušící jednotce, kde dochází k zatuhnutí lepidla. Poměrně vysokou účinností srovnatelnou s použitím insekticidů (avšak bez nežádoucích doprovodných rizik) se vyznačuje voskování sazenic před výsadbou. Obě zmíněné metody ovšem kladou zvýšené finanční nároky na zalesňování. Těžko využitelná je v praxi mechanická ochrana sazenic pomocí plastových límců, punčošek apod.

Populaci klikorohů lze redukovat odchycem dospělců, k čemuž lze využít pastí, jež mohou fungovat v mnoha modifikacích. Nejznámější variantou jsou padací pasti. Může se jednat např. o v půdě zakopané odchytové nádoby. Jejich značná nevýhoda spočívá v neselektivnosti, do pastí mohou padat mimo jiné i obratlovci a uživatel se tak dostává do rozporu se zákonem na ochranu zvířat proti týrání. Zakopané nádoby by proto měly být vždy překryty víkem s vyvrtanými otvory o průměru 10-12 mm.

Využít lze ovšem modifikaci spočívající v pasti složené ze zpola zakopaných víčkem překrytých kelímků s otvory v bočních nadzemních částech umožňujícími vstup brouků, lákaných atraktantem (např. borovými větvičkami a etanolem) umístěným uvnitř pastí. Použití těchto pastí je jednoduché, pro snížení velikosti populace je však nutné umístit (a průběžně kontrolovat) 50–100 pastí na hektar, což klade zvýšené časové nároky. Ze stejných důvodů se již prakticky nevyužívají lapací kůry, jejichž účinnost začínala být rovněž znatelná až při počtech 100 a více ks na 1 ha (a přesto vesměs nedokázaly poškození sazenic výrazně omezit). V sousedním Polsku jsou hojně využívány trubkovité pasti, s nálevkovitými otvory, umožňujícími pouze vstup brouků. Pasti se

částečně zakopávají do půdy tak, aby spodní okraj otvorů byl v úrovni terénu.

Biologické přípravky nejsou v současné době pro praktické využití dostupné, ačkoliv vědecké studie potvrzují možnosti jejich budoucího využití. Úspěšně testovány jsou přípravky na bázi entomopatogenních hub, zejména *Beauveria bassiana*. Metoda jejího praktického využití již byla patentována na Slovensku. Přirozené napadených brouků není v populaci příliš mnoho, ale umělým rozšířením této houby lze zvýšit úmrtnost brouků až na 80 %. Optimisticky vyznívají také pokusy s aplikací entomopatogenních hlístic (*Nematoda*) do pařezů.

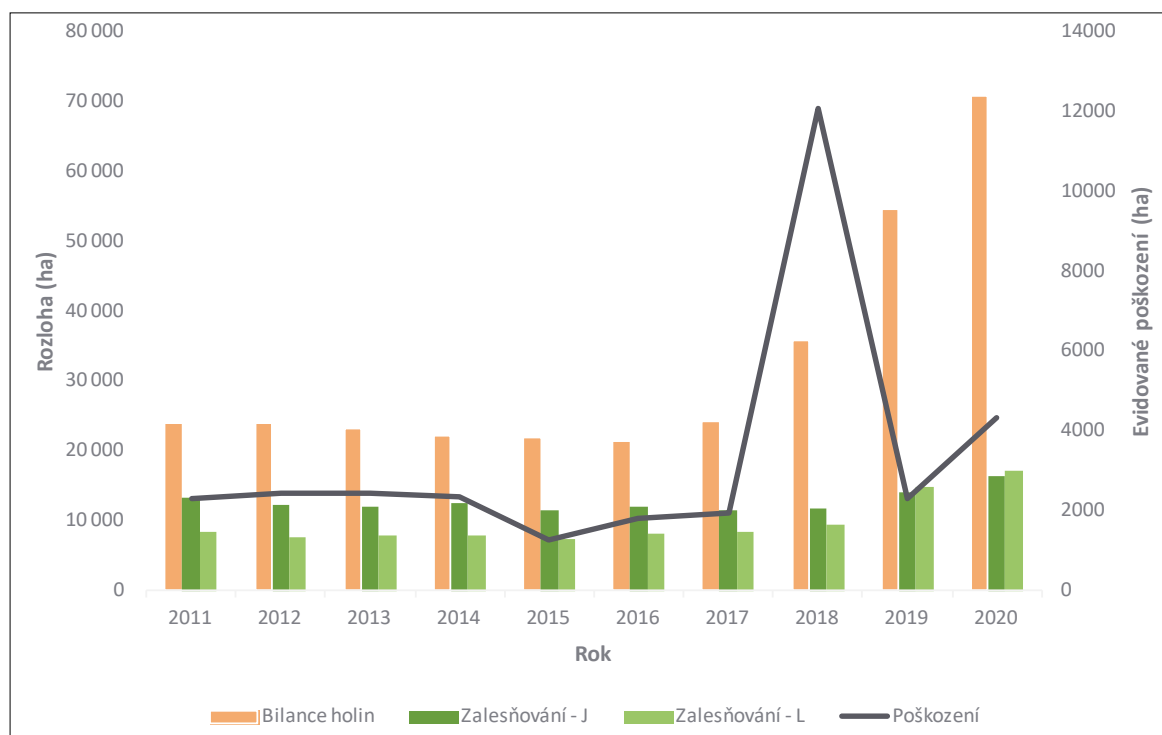
Ve srovnání s jinými druhy škůdců nemá klikoroh borový příliš mnoho přirozených nepřátel, kterých může být v rámci biologického boje využito. Nejvýznamnějším je lumčík *Bracon hylobii*. Tento parazitoid dokáže napadnout 30–40 % populace, o jeho nárocích, výskytu a metodách podpory není doposud příliš známo. Jeho početnost je navíc negativně ovlivněna konkurencí s entomopatogenními hlísticemi. Přirozený výskyt parazitoidů lze v obecné rovině navýšit podporou výskytu kvetoucích rostlin v ohrožených lokalitách. Početnost klikorohů nedokáže snížit ani lesní mravenci, kteří patří mezi významné predátory mnoha bezobratlých škůdců. Využít lze alespoň jejich vlivu na ochranu sazenic, neboť přítomnost mravenců odrazuje klikorohy od žíru.

Závěr

Jak je z výše uvedeného textu patrné, v následujících letech lze očekávat nárůst škod způsobených klikorohem borovým, který však nebude dosahovat extrémních hodnot zaznamenaných v druhé polovině minulého století. Ideální obranná metoda neexistuje. Používané metody se vyznačují buď nižší účinností, časovou/finanční náročností nebo environmentálními a zdravotními riziky. Nejlepšími metodou jak omezit škody je výsadba listnatých dřevin a příp. i využití pasečného klidu a přirozené obnovy (je-li možná), při níž nedochází k souběhu přítomnosti čerstvých pařezů sazenic. V neposlední řadě je důležitou součástí preventivní ochrany výběr sazenic pro výsadbu. Ani výsadba větších sazenic nedokáže škodám zamezit. Obecně však jsou sazenice v dobré fyziologické kondici vždy odolnější a vůči poškození žírem tolerantnější.

RNDr. Adam Vele, Ph.D.
doc. Ing. Petr Zahradník
www.vulhm.cz

Příspěvek vznikl za podpory Ministerstva zemědělství v rámci smlouvy na zajištění Lesní ochranné služby.

Rozloha holin a ploch zalesňovaných jehličnatými (J) a listnatými (L) dřevinami (levá osa) a rozloha evidovaných poškození způsobených klikorohem borovým (pravá osa) v letech 2011 – 2020. Výrazný nárůst škod v roce 2018 se odvíjí od škod evidovaných pouze v jednom okrese a nelze jej vztáhnout k celému území Česka. V případě vyloučení dat z tohoto okresu by křivka měla setrvalý mírně vzrůstající trend. Zdroje dat: ČSÚ, LOS.

Změny ve využívání nepůvodních lesních dřevin

Zákonem č. 364/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie v oblasti invazních nepůvodních druhů, **došlo s účinností k 1.1.2022 ke změně zákona č. 114/1992 Sb.**, o ochraně přírody a krajiny (ZOPK), **a zákona č. 289/1995 Sb.**, o lesích (lesní zákon), a to v oblasti využití geograficky nepůvodních druhů rostlin (nově „nepůvodních druhů lesních dřevin“) při lesním hospodaření. Důvodem byla nutnost implementace nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů.

Základním východiskem dané problematiky je i nadále § 5 odst. 4 ZOPK, podle něhož je záměrné rozšíření nepůvodního druhu do krajiny možné jen s povolením orgánu ochrany přírody. Uvedené neplatí pro nepůvodní druhy rostlin, pokud se hospodář podle schváleného lesního hospodářského plánu (LHP) nebo vlastníkem lesa převzaté lesní hospodářské osnovy (LHO).

Návrhy na využití nepůvodních druhů lesních dřevin v rámci vydávání závazného stanoviska ke schválení LHP podle § 4 odst. 3 a 4 ZOPK dosud posuzoval výhradně orgán ochrany přírody na žádost

orgánu státní správy lesů. **K zásadní změně dochází v případě využití modřinu opadavého (MD) a douglasky tisolisté (DG) v lesích mimo zvláště chráněná území a území NATURA 2000.**

Využití MD a DG (mimo uvedená území) budou nově posuzovat příslušné orgány státní správy lesů (krajské úřady) v rámci schvalování LHP na základě nového znění § 27 odst. 1 lesního zákona. Přitom budou postupovat stejně jako orgány ochrany přírody v případě ostatních nepůvodních

lesních dřevin, tj. **tak, aby nedošlo k poškození přírodních stanovišť v jejich přirozeném areálu rozšíření nebo původních druhů rostlin anebo živočichů.**

Využití ostatních nepůvodních lesních dřevin mimo zvláště chráněná území a území NATURA 2000 zůstává v kompetenci orgánů ochrany přírody, které při jejich povolování vycházejí ze závazných stanovisek ke schválení oblastních plánů rozvoje lesů vydávaných Ministerstvem životního prostředí podle § 23 odst. 1 lesního záko-

na. V případě zvláště chráněných území je případné využití nepůvodních lesních dřevin i nadále vázáno na udělení výjimky z příslušného zákazu v jednotlivých chráněných územích (národní park, chráněná krajinná oblast, národní přírodní rezervace a přírodní rezervace) podle § 43 ZOPK, resp. v případě území NATURA 2000 na posouzení dopadů na toto konkrétní území.

Protože v případě využití MD a DG se jedná o zcela novou kompetenci státní správy lesů s významným vlivem na tvorbu LHP s platností již od 1.1.2022, **Ministerstvo zemědělství připravuje pro podřízené orgány státní správy lesů metodický pokyn, který má usnadnit její aplikaci v praxi. Na tvorbě pokynu se podílejí mimo jiné i zástupci SVOL, ihned po jeho dokončení bude zveřejněn.**

Novou kompetencí orgánu ochrany přírody podle § 5 odst. 6 ZOPK je možnost stanovit opatření k regulaci nepůvodního druhu včetně podmínek jeho provádění, je-li to nezbytné s ohledem na místní dopady na přírodu a krajinu. Za tím účelem (stejně jako pro vydávání povolení podle § 5 odst. 4 ZOPK) si **orgán ochrany přírody v případě dotčení zájmů na lesním hospodaření vyžádá podle § 5 odst. 7 ZOPK závazné stano-**

visko příslušného orgánu státní správy lesů.

Nově je také stanoveno, že **pokud uživatel, popřípadě vlastník pozemku, v rámci běžné péče o pozemek stanovená opatření k regulaci nepůvodního druhu nezajistí, může podle § 5 odst. 8 ZOPK jejich provedení zajistit orgán ochrany přírody. V případě činnosti přesahující rámec běžné péče může dále orgán ochrany přírody uzavřít s uživatelem, popř. vlastníkem pozemku, písemnou dohodu podle § 68 odst. 2 ZOPK.**

V rámci novelizace lesního zákona byly stanoveny nové kompetence pověřené osoby (ÚHÚL) podle § 28a lesního zákona, zejména vést přehled o výskytu a šíření invazních nepůvodních druhů dřevin v lesích na území České republiky a také o dalších nepůvodních druzích dřevin, u kterých lze očekávat invazní chování. Za tím účelem bude ÚHÚL v rámci inventarizace lesů např. sledovat výskyt invazního nepůvodního druhu dřeviny a jím působené nepříznivé dopady na stav a vývoj lesních ekosystémů nebo vyhodnocovat účinnost opatření k regulaci nepůvodních druhů přijatých k minimalizaci těchto dopadů.

Ing. Tomáš Dohnanský,
odborný poradce SVOL

Den otevřených lesů...

pokračování ze str. 1

Návštěvníky lesů čekají v rámci komentovaných procházek nejen setkání s vlastníky, ale i ukázky práce lesníků od zalesňování, přes péči o lesní porosty různého stáří až po těžbu, zábavné úkoly pro děti i dospělé, prohlídky vybraných objektů apod.

„Máme velkou radost, že se do akce přihlásily vedle větších majetků, které mají s podobnými událostmi větší zkušenosti i v rámci lesní pedagogiky, také drobní vlastníci

lesů,“ upřesňuje tajemnice SVOL Marie Růžková.

„Přípravy jsou v plném proudu, komunikaci budeme směřem k blízkému se datu akce samozřejmě zintenzivňovat. Věříme, že si veřejnost najde ke Dni otevřených lesů stejný pozitivní vztah, jako například ke Dni kostelů, Dni otevřených zahrad a podobně. Rozhodně myslíme na založení tradice a věříme, že se akce uskuteční také v dalších letech.“

ANKETA

PROČ U NÁS?

„Loketské městské lesy velmi rády využijí každé příležitosti, kdy mohou veřejnosti představit pracovní náplň lesníka, vysvětlit význam udržitelného lesního hospodaření v kontextu kúrovkové kalamity, klimatických změn a jejich konkrétních dopadů na lesní ekosystémy. Některé zásahy důležité pro udržitelné hospodaření v lese a zdravý lesních ekosystémů se laické veřejnosti mohou zdát necitlivé, někdy až kontroverzní. Proto s nadšením uvítáme možnost seznámit, osvětlit a vzdělávat veřejnost ohledně hospodářských zásahů v lese, které udržují pestré ekosystémy v hospodářské krajině.“

Věra Kuncová,

Loketské městské lesy s. r. o.

„Důvodem, proč jsem se bez váhání rozhodla pro účast na Dni

otevřených lesů, byla samotná skvělá myšlenka jej uskutečnit. Ukázat lidem, že les není všech. Že má vlastníka, který se o něj stará, těží podle plánů a situace, investuje do něj. Rádi ukážeme veřejnosti, jak se v lese pracuje, co se k práci používá a že je to práce velmi těžká a potřebná.“

Lucie Spřová,

Vilémov Business Operation s.r.o.

„Den otevřených lesů je takové zhmotnění mého přání mít možnost podělit se o radosti a starosti, které ke správě lesa patří. Protože i hosté našeho penzionu se mě vyptávají jak péče o les vypadá a pro některé jsem komentované procházky dělala, tak vím, že je možné změnit negativní pohled na hospodaření v lese.“

Karin Hendrickx,

soukromý majetek, Čimelice

PŘIPRAVUJEME

• **5. dubna 2022** – odborná přednáška „Obnova kalamitních holin – aktuální legislativa, finanční podpory, novinky pro vlastníky lesů“ v rámci veletrhu Biomasa, SILVA REGINA, Brno, pavilón Z. Přednášející Ing. Tomáš Dohnanský, SVOL.

Více na <https://www.bvv.cz/silva-regina/>

• **25. dubna** – celostátní konference SVOL, hotel Tři Věžicky u Jihlavy

• **5. května** – valná hromada Komory církevních lesů, Olomouc

• **12. května** - konference LES:KON pro samosprávu a vlastníky lesů, v rámci veletrhu URBATECH a HOBBY, České Budějovice

• **14. června** – exkurze „Historie ochrany kultur v demonstračním objektu Olšičky v průběhu let 2002-2022 (5. pokračování) ve spolupráci se společnostmi Orlík nad Vltavou s. r. o. a L.E.S. CR, Olšičky u Sobědraže. Podrobnosti na www.lescr.cz

Proč být ve SVOL

Jste **majitelem**, případně **správcem lesa**? Hledáte **odbornou radu nebo právní pomoc** při obhospodařování svého (svěřeného) lesního majetku? Zajímají Vás **aktuální informace z oboru**, možnosti dotací, možnost společného **obchodu se dřívím a praktické zkušenosti** vlastníků a lesních hospodářů v tuzemsku i v zahraničí? Chtěli byste se podělit o své **zkušenosti a znalosti**, nebo i pomáhat při **prosazování vlastnických práv** v kolotoči legislativních úprav, které mají vazbu na hospodaření v lese? **Tyto příležitosti a možnosti Vám nabízí členství ve SVOL.**

Kdo může být členem SVOL?

Prostřednictvím komor SVOL **vlastníci a správci** obecních, soukromých a církevních lesních majetků.

Máme už více než 700 členů, kteří obhospodařují přes 21 % rozlohy lesů v ČR.

SVOL nesouhlasí s vyhlášením NP Křivoklátsko

SVOL považuje vyhlášení NP Křivoklátsko za nedostatečně uvážené a s ohledem na potenciální rizika velmi problematické.

Důvody, které jej k tomu vedou, jsou obsaženy ve stanovisku schváleném republikovým výborem v lednu letošního roku.

Zároveň podporujeme petici, která nesouhlasí s vyhlášením NP Křivoklátsko.

SVOL již v roce 2013 důrazně žádal kompetentní orgány a osoby o přehodnocení přístupu ohledně nutnosti vyhlásit Národní park Křivoklátsko a upuštění od záměru jeho vyhlášení. V souvislosti s prohlášením nové vlády toto téma opět ožilo.

S výjimkou nezbytné korekce mysliveckého hospodaření jsou podle SVOL požadavky na vyvážený vývoj území Křivoklátska pod stávající správou státních lesů v principu zajištěny (chráněná území, lesnický park, modelový les). Na druhé straně finanční ztráty vyplývající z navrhovaného zřízení NP jsou zcela zásadní.

Přiměřené využívání produkčního potenciálu dříví diferencovaně dle stanovišť a jeho adekvátní zhodnocení naopak podporuje regionální rozvoj a lokální zaměstnanost. Potenciál vysokého podílu státních lesů v ČR lze využít i k přiměřenému zajištění funkcí, o které usilují národní parky, aniž se zcela zřekneme produkce, a to formou přírodních nebo lesnických parků, jak je zvykem v sousedních zemích Evropy. Zahnutí těchto forem správy území do lesního práva i práva životního prostředí lze provést bez větších obtíží.

S plným zněním stanoviska SVOL se můžete seznámit na našich webových stránkách.

Nesouhlas obcí a občanů

Miroslav Pecha, ředitel Lesnického parku Křivoklátsko, o. p. s., k problematice uvádí: „Situace kolem možnosti vzniku NP v našem regionu a kroků institucí – vláda, Středočeský kraj, AOPK apod. a také určitě i některých jednotlivců si žádá mimo jiné paralelní kroky, alespoň bazální reakci občanů naše-

ho regionu a potažmo i občanů celé naší země, kterým není Křivoklátsko lhostejné. Věřte, že takových lidí je opravdu nemalý počet. Tou reakcí mám na mysli podpis petice vyjadřující osobní nesouhlas s výše uvedenými aktivitami v našem regionu. Je samozřejmě na každém z vás, jaký postoj k danému tématu zastáváte a jak moc máte chuť být aktivní.“

Více o petici
www.otevrenekrivoklatsko.cz

VYČÍSLENO

Zjištěné dopady zřízení NP na ekonomiku polyfunkčního lesního hospodářství jsou následující:

1) Oba největší lesní podniky (Lesy ČR, s. p. a Vojenské lesy a statky ČR, s. p.) dosahují na ploše navrhovaného NP v průměru 15,946 mil. Kč ročního zisku.

2) V uvedené oblasti se těží 67 % jehličnaté hmoty a 33 % listnaté hmoty, ale při obnově lesa je tento poměr opačný (32 % jehličnanů a 68 % listnáčů).

3) V případě splnění požadavků IUCN pro NP II. stupně, tj. podílu 75 % bezzásahového území, dojde k průměrné roční ekonomické ztrátě 11,681 mil. Kč.

4) Již v současné době je z důvodu respektování požadavků ochrany přírody snížena těžební činnost o 39 % a tím snížen zisk o 2,994 mil. Kč.

Předpokládané dopady na státní rozpočet v případě vzniku NP byly vyčísleny takto:

1) Nároky NP Křivoklátsko na státní rozpočet (příspěvek od zřizovatele) se budou pohybovat na úrovni minimálně 39,4 mil. Kč ročně při předpokládaném počtu 57 zaměstnanců.

2) Celkově vzrostou oproti stávajícímu CHKO nároky na státní rozpočet (příspěvek od zřizovatele) minimálně o dalších 38,6 milionu Kč ročně (po započtení snížení nákladů na stávající CHKO).

3) Dále je nutno počítat s investičními náklady na nákup a rekonstrukci budovy pro správu NP ve výši přes 29 milionů Kč.

Zdroj: Socio-ekonomická studie stanovující ekonomické dopady do regionu Křivoklátska v případě převedení části území do kategorie užívání Národní park (Grantová služba Lesů České republiky, s. p., z roku 2017)

3 otázky pro...

Ing. Robin Ambrož, ředitel Lesní správy Zbiroh, Colloredo-Mannsfeld spol. s r. o.

1. Jaké se domníváte, že by měl vznik NP Křivoklátsko dopady na region?

Myslím, že by se dotkl regionu zejména po stránce ekonomické a sociální. Po zkušenostech jiných soukromých vlastníků hospodařících v bezprostřední blízkosti národních parků (zejména NP Šumava a NP České Švýcarsko) mám důvodné obavy i o naše lesní porosty, neboť z bezzásahových území v minulosti docházelo (a v současnosti stále dochází) k nekontrolovanému šíření lesních škůdců. Zároveň se hlásím k odkazu našich předků, generací lesní-

ků, kteří svým citlivým přístupem k hospodaření pomohli vytvořit ve zmíněném regionu mimořádně cennou oblast.

2. Můžete být v této souvislosti konkrétnější?

Samozřejmě. Chtěl bych zmínit zdejší četná chráněná území, vznik CHKO Křivoklátsko v r. 1978, lokality oblastí NATURA 2000, biosférická rezervace UNESCO, rozsáhlá ptačí oblast anebo i zařazení lesů na území Lesnického parku Křivoklátsko do Mezinárodní sítě modelových lesů v r. 2017. Současný stav ochrany přírody tedy považuji

za naprosto dostatečný a funkční. Naším úkolem je, abychom v dosavadním aktivním způsobu hospodaření zodpovědně pokračovali i nadále, neboť jsem přesvědčen, že nejlepší způsob ochrany lesních porostů zajišťuje citlivý a pečlivý přístup lesníka.

3. Předseda krajského výboru pro životní prostředí a zemědělství Karel Bendl (ODS) řekl, že: „Lesnické hospodaření v CHKO je v pořádku, a právě proto je třeba tamější přírodní hodnoty chránit.“ Jak byste na tento výrok reagoval?

Tím, že je to přesně naopak. Křivoklátsko je živou expozicí lesnictví, nepotřebuje národní park s bezzásahovými zónami. Jeho výjimečnost spočívá právě v souladu lidské činnosti s přírodou. Proč měnit něco, co evidentně velmi dobře funguje?

Kvalitní lesnický management poskytuje státu a vlastníkům lesů trvalý výnos, nepotřebuje obrovskou finanční podporu na provoz jako národní park. Je mou stavovskou povinností zastat se práce generací místních lesníků a Lesnického parku Křivoklátsko.

Rámce prověřování oblasti BOZP v rámci auditů PEFC TUH v lesích

Zpracování kalamitního stavu v našich lesích vyžaduje extrémní nasazení všech zaměstnanců i pracovníků dodavatelských firem. České lesnictví se stejně jako řada jiných odvětví potýká s nedostatkem kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovníků, které hledá jak v tuzemsku, tak v zahraničí. I v této obtížné situaci je potřeba dbát na dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v lese a zajistit novým zaměstnancům potřebná školení. Tato povinnost a požadavek jsou zakotveny i v příslušných technických dokumentech PEFC CFCs 2002:2013 pro spotřebitelský řetězec lesních produktů a v technickém dokumentu PEFC CFCs 1003:2016, popisujícím kritéria a indikátory trvale udržitelného hospodaření v lesích.

Provozní prověřování plnění požadavků PEFC trvale udržitelného hospodaření v lesích (TUH) je taktéž nedílnou součástí prováděných auditů v oblasti PEFC TUH. V příspěvku se autoři zaměřují na provozní významné požadavky související s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a na metodu prověřování, která je při auditu používána. Posuzováním kritérií náležejících do „socio-ekonomických funkcí“ je zasažováno i do bezpečnosti práce a zachování práv zaměstnanců a v dílčím rozsahu je posuzována i bezpečnost návštěvníků lesa. Riziko, jeho vyhledávání, vyhodnocování příčin, přijímání opatření k jeho předcházení nebo minimalizaci je klíčovým tématem v oblasti BOZP.

Metoda prověřování

Škála právních předpisů souvisejících s oblastí PEFC TUH je široká. Často není možné ve vyhrazeném čase v rámci prováděných auditů ověřit, že jsou požadavky plněny ve všech jednotlivých případech a na všech místech či pracovištích auditovaného subjektu. Přesto je součástí auditů posuzování také kritéria Bezpečnost práce a ochrana zdraví zaměstnanců, a to na regionální úrovni a na úrovni vlastníka lesa, pro které je používána metoda vzorkování. Tato metoda poskytuje nástroj, pomocí kterého lze na vhodně zvoleném vzorku ověřovat plnění požadavků. V případě, že je zjištěno neplnění požadavku v rámci vzorku, je dané oblasti věnována větší pozornost

tak, aby bylo zjištěno, zda jde např. o jednotlivé opomenutí nebo o systémový nedostatek.

Příkladem může být např. vedení evidence vydaných a používaných osobních ochranných

u zaměstnavatelů často zastaralé nebo unifikované převzetím z jiných provozů, tzn. že zahrnují pouze rizika standardních činností běžné pro téměř všechny provozy bez dalších úprav k individualitě výroby konkrétního zaměstnavatele. Ze strany OSVČ bývá registr rizik většinou „ignorován“. Rizika a navazující opatření málokdy reflektují nově využívané technologie (např. harvestory v prudkých svazích jištěné trakčními navijáky, procesory na odvětvování a druhovalání dříví na vývozním nebo odvozním místě). Přitom nemusí jít pouze o stroje v lesní výrobě. Např. v rámci lesního podniku nově pořízený malotraktor na sečení trávy může způsobit řadu vrásek odborně způsobilé osobě v BOZP, pakliže si uvědomí,

šetření. BOZP a zejména kontrola dodržování pracovních postupů při práci s ohledem na Nařízení vlády č. 339/2017 Sb. je dnes již běžnou náplní venkovního šetření i v případech, kdy jsou využíváni dodavatelé prací. V rámci lesní výroby se nachází řada pracovišť, přičemž ta s vyšší mírou rizika pro zaměstnance a jejich okolí se týkají zejména realizace výkonů výroby dříví, tj. probíhající těžba dřeva, soustřeďování dříví, manipulace dříví anebo odvoz dříví.

Pozornost při auditu je zaměřována na dodržování bezpečných pracovních postupů, způsobilost používaných strojů a zařízení, zajištění poskytnutí první pomoci zaměstnancům, používání osobních ochranných pracovních prostředků. Vzorko-

ních lesních strojů je zpravidla limitována pouze požadavkem na řidičské oprávnění vybrané skupiny, s ohledem na potřebu pohybu strojů po veřejných účelových komunikacích (lesních cestách). Podpurným doplňkem pro přípravu výše uvedených směrnic mohou být např. současné terénní klasifikace a navazující technologické typizace, pokud nejdou proti požadavkům platné legislativy nebo průvodní dokumentaci strojů.

Návštěvníci lesa

Audit prověřuje i zajištění bezpečnosti návštěvníků lesa. Zákon o lesích uvádí právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí. S výkonem práce se lesní porost „proměňuje“ na pracoviště, na kterém je třeba postupovat dle legislativy spojené s BOZP. Povinnost zaměstnavatele zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci se vztahuje na všechny fyzické osoby (nejen na zaměstnance), které se s jeho vědomím zdržují na pracovišti.

Technický dokument CFCs 1003:2016 výslovně zmiňuje bezpečnost návštěvníků pouze u indikátoru týkajícího se ponechávání vhodných stromů na dožití a do rozpadu dřevní hmoty se zvažováním dopadu na bezpečnost návštěvníků lesa a v souladu s potřebami ochrany lesa. Na bezpečnost návštěvníků je pohlíženo i v širším kontextu. Bezpečnost a pomoc návštěvníkům lesa (nad rámec opatření na pracovištích) je pro ně zajišťována i systémem traumatologických bodů, které tvoří součást integrovaného záchranného systému a jsou součástí traumatologických plánů.

Důvody a rámce prověřování oblasti BOZP v rámci auditů PEFC TUH v lesích jsou v širších souvislostech uvedeny také v časopisu Lesnická práce č. 11/2021 a 4/2022 v rubrice PEFC ČR informuje.

Ing. Roman Dudík, Ph.D.

Auditor PEFC TUH

doc. Ing. Jiří Dvořák, Ph.D.

Expert na BOZP

Fakulta lesnická a dřevařská
Česká zemědělská univerzita
v Praze

pracovních prostředků zaměstnavatele. Pokud při malém počtu zaměstnanců je na vzorku např. dvou pracovníků zjištěn nedostatek v této evidenci, je vzorkována evidence u dalších zaměstnanců.

Pracovní rizika

Dalším prověřovaným dokumentem je registr pracovních rizik a opatření. Registry rizik bývají

že tento stroj je v organizaci nový, resp. dříve nepoužívaný. Seznámení zaměstnance s novým strojem a návodem k obsluze formou školení je nezbytností.

Venkovní šetření

Nedílnou součástí auditování plnění požadavků kritérií a indikátorů standardu PEFC TUH (TD CFCs 1003:2016) je venkovní

ván bývá i způsob proškolení zaměstnanců v oblasti BOZP.

Dlouhodobým problémem je nevyřešený požadavek na určitý stupeň kvalifikace pro různé obory v lesním hospodářství. Diskuse se vedou kolem kvalifikace dřevorubce, operátorů víceoperačních strojů apod., které jsou volnými živnostmi. Obsluha univerzálních traktorů i speciál-

Reakce PEFC International na ruskou agresi na Ukrajině

Dne 4. března 2022 zaslal nový předseda Rady PEFC Eduardo Rojas Brialess dopis všem národním sekretariátům PEFC a prohlášení Rady ředitelů PEFC bylo taktéž zveřejněno v médiích.

V prohlášení se konstatuje, že komunita PEFC je hluboce znepokojena vypuknutím války a invazí na Ukrajinu, která je vedena ruskou vládou s podporou

vlády Běloruska. Toto počínání je v rozporu se základními hodnotami organizace PEFC, neboť způsobuje nevyslovitelnou a nepřijatelnou bolest a smrt nevinných lidí, včetně žen a dětí.

S ohledem na standardy PEFC, spolupráci se zainteresovanými stranami PEFC a v návaznosti na nedávnou rezoluci OSN bylo rozhodnuto, že **veškeré dřevo**

pocházející z Ruska a Běloruska je kategorizováno jako „konfliktní dřevo“, a proto je nelze použít ve výrobcích s certifikací PEFC.

Rozhodnutí, že dřevo z Ruska a Běloruska má být kategorizováno jako konfliktní dřevo je založeno na rezoluci Valného shromáždění OSN A/ES-11/L.1 „Agrese proti Ukrajině“ přijaté během 11. mimořádného zasedání,

které „nejostřeji odsuzuje agresi ze strany Ruské Federace proti Ukrajině [...] [a] zapojení Běloruska“ (2. března 2022). Toto rozhodnutí vstupuje v platnost od přijetí citované rezoluce Valného shromáždění OSN.

Tato kategorizace je platná po dobu šesti měsíců. V případě, že se situace vyřeší co nejdříve, je Rada PEFC připravena k přezkou-

mání tohoto rozhodnutí. Současně bylo deklarováno, že toto prohlášení neovlivňuje ani členství PEFC Rusko a PEFC Bělorusko v Radě PEFC, ani to neovlivňuje schválení jejich národních systémů.

Z dopisu PEFC Int.

(4. 3. 2022)

Andrea Skřivánková

Elektrovody na lesním pozemku

JUDr. Ing. Martin Flora, Dr.
advokát

Ačkoliv je umístění staveb a zařízení tvořících součást přenosové a distribuční soustavy v České republice v terénu považováno za stabilizované, dochází a v souvislosti s vývojem energetické politiky bude bezesporu dále docházet k rozvoji obou soustav. Při umísťování nových prvků elektrizační soustavy přitom mimo pochybnost mohou být dotčeny i pozemky určené k plnění funkcí lesa. Jaké dopady může mít umísťování nových staveb a zařízení (zejména elektrovodů) na vlastníka pozemků určených k plnění funkcí lesa (vlastníka lesa) a jaké má vlastník lesa k dispozici možnosti obrany?

Základem právní úpravy jsou ustanovení zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona, v platném znění (EZ), zákona č. 458/2000 Sb., energetického zákona, v platném znění (dále jen „EZ“), zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona, v platném znění (dále jen „StavZ“), zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, v platném znění (dále jen „ObčZ“) a v některých případech též zákona č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, v platném znění (dále jen „VyvZ“), a zákona č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon, dále jen „LinZ“).

Při umísťování staveb zařízení elektrizační soustavy na pozemky určené k plnění funkcí lesa se přitom navzájem kombinují, doplňují a částečně i překrývají ustanovení veřejnoprávní a soukromoprávní povahy. Ve veřejnoprávní rovině platí, že elektrovody a obdobná zařízení jsou stavbami podléhajícími povolovacím procesům podle StavZ, konkrétně buď územnímu rozhodnutí o umístění stavby, nebo společnému povolení, kterým se stavba umísťuje a povoluje, nebo územnímu souhlasu s umístěním stavby. Tyto akty mohou být nahrazeny veřejnoprávní smlouvou. Podmínkou jejich vydání, resp. uzavření (v případě veřejnoprávní smlouvy) je skutečnost, že stavebník, tedy provozovatel přenosové nebo distribuční soustavy, bude disponovat soukromoprávním titulem, který mu umožní stavbu zařízení na cizí pozemky určené k plnění funkcí lesa umístit.

Věcná břemena a jejich zřizování

Soukromoprávní titul pak má podobu věcného břemene, jak v případě přenosové soustavy vyplývá z ustanovení § 24 odst. 3 písm. e) EZ („Provozovatel přenosové soustavy má právo v souladu se zvláštním právním předpisem zřizovat a provozovat na cizích nemovitostech zařízení přenosové soustavy, přetínat tyto nemovitosti vodiči a umísťovat v nich vedení.“) ve spojení s ustanovením § 24 odst. 4 EZ („Provozovatel přenosové soustavy je povinen zřídit věcné břemeno umožňující využití cizí nemovitosti nebo její části pro účely uvedené v odstavci 3 písm. e), a to smluvně s vlastníkem nemovitosti za jednorázovou

náhradu; v případě, že vlastník není znám nebo určen nebo proto, že je prokazatelně nedosažitelný nebo nečinný nebo nedošlo k dohodě s ním a jsou-li dány podmínky pro omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě podle zvláštního právního předpisu, vydá příslušný vyvlastňovací úřad na návrh provozovatele přenosové soustavy rozhodnutí

Foto: Archiv brehy.cz

o zřízení věcného břemene umožňujícího využití této nemovitosti nebo její části. To platí i v případě, kdy je stavba, pro kterou se právo vyvlastňuje, zřizována nebo již byla zřízena a zřízení věcného břemene nezmařil provozovatel přenosové soustavy.“), a v případě distribuční soustavy ze shodně formulovaných § 25 odst. 3 písm. e) ve spojení s § 25 odst. 4 EZ.

Z citovaných ustanovení je zřejmé, že vlastník lesa má možnost uzavření smlouvy o zřízení věcného břemene odmítnout. V takovém případě ovšem může být věcné břemeno zřízeno proti jeho vůli podle VyvZ, popř. (u staveb a zařízení přenosové soustavy a staveb a zařízení distribuční soustavy o napětí 110 kV zřizovaných a provozovaných ve veřejném zájmu) ve spojení tohoto zákona s LinZ. V obou alternativách platí, že provozovatel distribuční resp. přenosové soustavy se musí nejprve pokusit o uzavření smlouvy, což realizuje zasláním návrhu smlouvy vlastníkově lesa. Není-li však návrh ve lhůtě přijat, může být věcné břemeno zřízeno rozhodnutím o vyvlastnění. Lhůta k přijetí návrhu je přitom relativně krátká, což dokumentuje ustanovení § 5 odst. 1 VyvZ („Vyvlastnění je přípustné, pokud se vyvlastniteli nepodařilo ve lhůtě 90 dnů uzavřít smlouvu o získání práv k pozemku nebo ke

stavbě potřebných pro skutečného účelu vyvlastnění stanoveného zákonem. Lhůta k uzavření smlouvy s vyvlastňovaným počíná běžet dnem následujícím po doručení návrhu na uzavření smlouvy vyvlastňovanému. Pokud se doručuje do ciziny, platí, že dnem doručení je třicátý den ode dne, kdy vyvlastnitel odeslal návrh na uzavření smlouvy prostřednictvím provozovatele poštovních služeb.“) a ustanovení § 3 odst. 6 LinZ, podle nějž „je podmínka přípustnosti vyvlastnění spočívající v nemožnosti získat tato práva dohodou nebo jiným způsobem splněna, pokud byl vyvlastňovanému doručen návrh na uzavření smlouvy o získání práv k pozemku nebo ke stavbě, která jsou předmětem vyvlastnění, a smlouva nebyla ve lhůtě 60 dnů ode dne doručení návrhu uzavřena, přestože se vyvlastnitel nejméně 30 dnů

před podáním žádosti o vyvlastnění pokusil s vyvlastňovaným o návrhu smlouvy jednat.“

Platby za zřízení věcného břemene a vzniklé omezení

Uzavře-li vlastník lesa s provozovatelem přenosové, resp. distribuční soustavy smlouvu o zřízení věcného břemene, náleží mu podle ustanovení § 24 odst. 3, resp. § 25 odst. 3 EZ jednorázová náhrada ve výši stanovené postupem podle § 96 odst. 12 EZ („Pokud se pro stanovení náhrady za zřízení věcného břemene podle tohoto zákona zpracovává znalecký posudek, určí se náhrada ve výši ceny práva odpovídajícího věcnému břemenu zjištěné podle oceňovacího předpisu“). Oceňovacím předpisem se rozumí zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, v platném znění (dále jen „OceňZ“). Nutno konstatovat, že takto vyčíslená náhrada je velmi nízká a vlastníkově lesa mnohdy nepokryje ani náklady vzniklé mu v souvislosti s administrací celé záležitosti. Lze proto pochybovat o souladu výpočtového mechanismu (zakotveného do EZ s účinností od 1.1.2021) s ústavním pořádkem České republiky. Odlišný způsob stanovení výše náhrady se použije tam, kde ke zřízení věcného břemene dochází podle LinZ. Označený zákon v ustanovení § 3b odst. 5 stanoví, že „získávají-li se

potřebná práva podle § 3a smlouvou o zřízení, změně nebo zrušení práva odpovídajícího věcnému břemenu nebo práva stavby, sjednává se výše úplaty ve výši 10 000 Kč. Nesouhlasí-li vyvlastňovaný s částkou podle předchozí věty, použijí se odstavce 1 a 2 přiměřeně.“ Odkazované odstavce přitom předpokládají, že ve smlouvě bude použita cena stanovená znaleckým posudkem vynásobená koeficientem 8, tedy osminásobek ceny stanovené podle oceňovacího předpisu.

Obdobný výpočtový mechanismus se použije v případě, že vlastník lesa odmítne zřídit věcné břemeno dohodou a věcné břemeno bude zřízeno ve vyvlastňovacím řízení. Jak vyplývá z ustanovení § 10 odst. 1 písm. b) VyvZ, „za vyvlastnění náleží vyvlastňovanému náhrada ve výši ceny práva

odpovídajícího věcnému břemenu zjištěné podle oceňovacího předpisu, došlo-li k omezení vlastnického práva k pozemku nebo stavbě zřízením věcného břemene nebo došlo-li k odnětí nebo omezení práva odpovídajícího věcnému břemenu.“

Vedle náhrady za zřízení věcného břemene náleží vlastníkově lesa ještě náhrada za omezení obvyklého užívání nemovitosti a náhrada majetkové újmy, vzniknou-li v důsledku výkonu práva provozovatele přenosové nebo distribuční soustavy zřizovat a provozovat na pozemcích vlastníka lesa zařízení tvořící tyto soustavy, přetínat tyto nemovitosti vodiči a umísťovat v nich vedení, a vstupovat a vjíždět na tyto pozemky v souvislosti se zřizováním, obnovou a provozováním distribuční, resp. distribuční soustavy (§ 24 odst. 9 a § 25 odst. 6 EZ). Náhrada se poskytuje jednorázově a její výše se vypočítává podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích. Právo na náhradu lze uplatnit u provozovatele příslušné soustavy pouze do 2 let ode dne, kdy k omezení nebo újmě došlo, jinak právo zaniká.

Obrana v řízeních vedených podle stavebního zákona

Možnosti obrany proti zřízení elektrovodu pak poskytuje i účastnictví vlastníka lesa v územním

řízení, resp. dalších řízeních vedených podle StavZ. Vlastníkovi se z pozice účastníka řízení nicméně zpravidla nepodaří stavbě zamezit, zejména z toho důvodu, že provozovatel přenosové, resp. distribuční soustavy již bude v řízení disponovat věcným břemenem (ať již bylo zřízeno smluvně nebo rozhodnutím o vyvlastnění), takže vlastník nebude moci uplatnit nejúčinnější v úvahu připadající námitku, již je absence soukromoprávního titulu k umístění stavby či zařízení energetické infrastruktury na jeho pozemek. Další námitky, typicky námitka nevhodnosti umístění elektrovodu na pozemek určený k plnění funkcí lesa, poukaz na jiná vhodná řešení, či obecný nesouhlas vlastníka s umístěním stavby či zařízení na jeho pozemek nebrání tomu, aby stavební úřad jejich realizaci povolil. Není však vyloučeno, že obrana bude úspěšná, bude-li poukazováno na specifické vlastnosti příslušného pozemku, např. na skutečnost, že je biotopem zvláště chráněných druhů. Lze nicméně shrnout, že vlastník lesa nemá z titulu vlastnictví k dispozici žádný právní nástroj, jehož využití by vždy a za všech okolností vedlo k tomu, že stavba, resp. zařízení elektrizační soustavy na jeho pozemcích nevznikne.

Ochranná pásma

Samo zřízení stavby nebo zařízení elektrizační soustavy by patrně nemělo za následek vlastníkův odpor, pokud by jejich existence neměla na hospodaření v lesích žádné dopady. Tak tomu ale není. Hlavním důsledkem přítomnosti prvků elektrizační soustavy na pozemcích určených k plnění funkcí lesa je vznik ochranných pásem. Ochranné pásmo je v § 46 EZ vymezeno jako prostor v bezprostřední blízkosti zařízení elektrizační soustavy určený k zajištění jeho spolehlivého provozu a k ochraně života, zdraví a majetku osob. Ochranné pásmo vzniká dnem nabytí právní moci územního rozhodnutí o umístění stavby, společného povolení, kterým se stavba umísťuje a povoluje, nabytí účinnosti veřejnoprávní smlouvy územní rozhodnutí nahrazující nebo právními účinky územního souhlasu s umístěním stavby, pokud není podle stavebního zákona vyžadován ani jeden z těchto dokladů, potom dnem uvedení zařízení elektrizační soustavy do provozu. Ochranné pásmo zařízení elektrizační soustavy zaniká trvalým odstraněním stavby na základě příslušného souhlasu nebo povolení v souladu se stavebním zákonem.

V případě nadzemního vedení je ochranné pásmo souvislým prostorem vymezeným svislými rovinami vedenými po obou stranách vedení ve vodorovné vzdálenosti měřené kolmo na vedení, která činí od krajního vodiče vedení na obě jeho

pokračování na str. 11 »

« pokračování ze str. 10

strany, a to tak, že u napětí nad 1 kV a do 35 kV včetně činí pro vodiče bez izolace 7 m, pro vodiče s izolací základní 2 m, a pro závěsná kabelová vedení 1 m. U napětí nad 35 kV do 110 kV včetně jsou tyto vzdálenosti pro vodiče bez izolace 12 m a pro vodiče s izolací základní 5 m; u napětí nad 110 kV do 220 kV včetně činí 15 m, u napětí nad 220 kV do 400 kV včetně 20 m, u napětí nad 400 kV 30 m, u závěsného kabelového vedení 110 kV 2 m a u zařízení vlastní telekomunikační sítě držitele licence 1 m. Ochranné pásmo podzemního vedení elektrizační soustavy do napětí 110 kV včetně a vedení řídicí a zabezpečovací techniky činí 1 m po obou stranách krajního kabelu; u podzemního vedení o napětí nad 110 kV činí 3 m po obou stranách krajního kabelu.

V ochranném pásmu i mimo ně

je každý povinen zdržet se jednání, kterým by mohl poškodit elektrizační soustavu nebo omezit nebo ohrozit její bezpečný a spolehlivý provoz a veškeré činnosti musí být prováděny činnosti tak, aby nedošlo k poškození energetických zařízení. V ochranném pásmu nadzemního a podzemního vedení je též zakázáno provádět činnosti, které by mohly ohrozit spolehlivost a bezpečnost provozu těchto zařízení nebo ohrozit život, zdraví či majetek osob a provádět činnosti, které by znemožňovaly nebo podstatně znesnadňovaly přístup k těmto zařízením.

Pro ochranná pásma nadzemních vedení dále platí, že v lesních průsecích udržuje provozovatel přenosové soustavy nebo provozovatel příslušné distribuční soustavy na vlastní náklad volný pruh pozemků o šířce 4 m po jedné straně základů podpěrných bodů

nadzemního vedení, pokud je takový volný pruh třeba; vlastníci či uživatelé pozemků určených k plnění funkcí lesa jsou povinni jim tuto činnost umožnit. V ochranném pásmu nadzemního vedení je současně zakázáno vysazovat chmelnice a nechávat růst porosty nad výšku 3 m. V ochranném pásmu podzemního vedení je pak zakázáno vysazovat trvalé porosty a přejíždět vedení mechanizmy o celkové hmotnosti nad 6 t.

Omezení plnění funkcí lesa

Existence ochranných pásem má jednoznačně za následek vznik stavu, kdy je hospodaření na pozemcích určené k plnění funkcí lesa omezeno ve smyslu § 15 odst. 1 LesZ („*Omezení využívání pozemků pro plnění funkcí lesa (dále jen „omezení“)* je stav, kdy na dotčených pozemcích nemohou být plněny některé funkce lesa v obvyk-

lém rozsahu.“), neboť přinejmenším produkční funkce bezpochyby není v ochranném pásmu plněna ve stejném rozsahu jako mimo ně. Podmínkou umístění elektrovedu tedy je vydání rozhodnutí o omezení pozemků plnění funkcí lesa podle § 16 LesZ (byť tento názor není některými lesnickými právníky sdílen s tím, že k omezení plnění funkcí lesa dochází vznikem ochranného pásma *ex lege*). Účastníkem řízení opět bude i vlastník lesa, který i zde může vůči záměru uplatnit své námitky. Není zřejmé, zda vlastník lesa může v případě vydání rozhodnutí o omezení plnění funkcí lesa úspěšně požadovat i přiznání náhrady vzniklé újmy podle § 11 odst. 3 LesZ, neboť vzniklá újma se svou povahou shoduje s újmou nastávající při výkonu práv provozovatele přenosové, resp. distribuční soustavy, za kterou náleží jednorázová náhrada podle § 24 odst. 9

a § 25 odst. 6 EZ. Odpověď patrně přinese až soudní praxe.

Za účelem zajištění bezpečného provozu přenosové a distribuční soustavy je jejich provozovatel oprávněn odstraňovat a oklešťovat stromoví a jiné porosty, provádět likvidaci odstraněného a okleštěného stromoví a jiných porostů ohrožujících bezpečně a spolehlivě provozování zařízení příslušné soustavy v případech, kdy tak po předchozím upozornění a stanovení rozsahu neučinil sám vlastník či uživatel (§ 24 odst. 3 písm. g), § 25 odst. 3 písm. b) EZ). Výkon tohoto práva není v EZ spojen s právem na náhradu, pokud by však při jeho výkonu byla vlastníkoví lesa způsobena majetková újma, tj. škoda (např. došlo-li ke seštěpkování plantáže vánočních stromků pod elektrovedem), má bezesporu právo na její náhradu podle občanského zákoníku.

Víme jak na výchovu mladých listnatých a smíšených porostů?

Z mnoha důvodů se v lesních porostech na území České republiky postupně navyšuje podíl listnatých dřevin a zvětšuje se i výměra porostů smíšených. Postupně se tyto porosty dostávají do stadia mlazin a vzniká potřeba aktivního přístupu k jejich výchově. Často se však můžeme setkat s nezkušeností s praktickým prováděním výchovných zásahů zejména v mladých porostech s listnáči. Vlastník nebo hospodář tak nemusí plně využít potenciál nově vznikajících porostů zejména z pohledu budoucí kvality produkce a také racionálního vynakládání prostředků na výchovné zásahy.

S cílem odpovědět na otázku kladenou v názvu příspěvku uspořádalo Sdružení vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR (SVOL) spolu s Výzkumným ústavem, lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i., Výzkumnou stanicí v Opočně (VÚLHM) odborný seminář s pochůzkou na majetcích Lesního družstva Vysoké Chvojno, s.r.o. (LDVCH) a Lesů Colloredo-Mansfeld, s.r.o. (LCM). Akce se konala 20. 10. 2021 za odborné garance Jiřího Nováka (VÚLHM) a Ladislava Šimerdy (LCM) s organizačním zajištěním Radomíra Charváta (LDVCH). V plánu bylo upozornit na zásady výchovy (zejména mladých) listnatých a smíšených porostů a na celkem 9 lokalitách tyto doporučované postupy přímo demonstrovat. Ve spolupráci s VÚLHM bylo ve vybraných porostech v době před konáním semináře provedeno základní taxační šetření (hustota, výčetní tloušťka, výška) na dílčích ploškách o známé výměře a byl vyznačen výchovný zásah odpovídající aktuálnímu stavu porostu. Výchovné zásahy byly pro účastníky komentovány ve vydaném sborníku, a to jak z pohledu jejich umístění a naléhavosti, tak i dalších souvislostí (náklady atd.). Součástí exkurze bylo i představení nově založeného experimentu s intenzivním sledováním efektu výchovného zásahu na přírůst, mikroklima a stav porostu SM.

Z konkrétních témat probíraných na jednotlivých ukázkách lze uvést např. postup prořezávky v kvalitní dubové mlazině, kde

byl demonstrován slabší zásah se zaměřením na odstranění netvárných jedinců, obrostlíků a předrostlíků. Následovala smíšená skupina BK a JD, kdy byla zdůrazněna nutnost diferencovaného přístupu k jednotlivým složkám směsi, tj. BK byl ponechán prozatím bez zásahu (netvární jedinci v úrovni a nadúrovni nebyli přítomni), kdežto v JD byl navržen mírný až střední výchovný zásah v úrovni (odložení zásahu by vedlo k nežádoucím zkracování korun a zhoršení stability).

V další navštívené porostní skupině (14 letá dubová mlazina s horní výškou 10 m) bylo diskutováno časové hledisko, kdy má smysl přecházet z klasického negativního výběru (odstraňování předrostlíků a obrostlíků z úrovně a nadúrovně) k výběru pozitivnímu

(podpora nadějných – později cílových – jedinců odstraněním konkurence). Bylo konstatováno, že přechod k pozitivnímu výběru zde ještě není na místě (obr. 1). Obecně ho lze doporučit až po dosažení horní výšky 15 m, což je na tomto stanovišti (SLT 3K) ca v 25 letech.

Následovala ukázka stejné starého bukového porostu, kde byl vyznačen pouze mírný zásah zaměřený na odstranění netvárných jedinců s úrovně a nadúrovně s tím že zásah není v současnosti naléhavý. Živou diskusi vyvolalo zdůraznění zásadního nezasaňování do úrovně v mladých BK porostech. Tato dřevina je typická bezproblémovou samovolnou a postupnou redukcí ustupujících jedinců a vyřezávání podúrovně při výchovných zásazích je tak pěstebně i finančně neodůvodnitelné. Přesto jsme ho nezřídka v praxi svědky a někde je i bohužel vynucováno kontrolními orgány, aby se prokázalo, že dotačně vázaný výchovný zásah byl „řádně vykonán“.

Problematika výchovy jedlových porostů byla prezentována v menší (0,25 ha) 14 leté skupině s vtroušenou lípou a smrkem (obr. 2). Vyznačený zásah byl zaměřen na uvolnění nadějných jedinců přede-

vším JD (800 ks/ha) od jednoho až dvou konkurentů. Vzhledem k přimíšeným dřevinám je možno je zahrnout mezi nadějně pokud jsou v úrovni (porost je stejnověký). Zásah lze provést komolením, aby nedošlo k přílišnému rozvolnění horizontálního zápoje. Důležitost včasných zásahů do JD mlazin (zejména těch vzniklých z umělé obnovy) byla konstatována i z pohledu zmenšení rizika napadení a šíření korovnicí a sypavkami, které je velmi časté zejména v přehoustlých skupinách.

V 15leté smíšené mlazině tvořené ze 70 % z douglaskou a ze 30 % smrkem na SLT 3K byl vyznačen intenzivní zásah zaměřený na uvolnění nadějných jedinců douglasky v úrovni. Smrk v podúrovni bylo doporučeno ponechat. Byla zde diskutována i problematika vyvětvování u DG. Toto opatření má z pohledu podpory budoucí kvality produkce smysl, pouze pokud je provedeno nejpozději v období dosažení výčetní tloušťky 15 cm (prezentovaný příklad), maximálně 20 cm. Vyvětvujeme vybrané jedince (cca v počtu 150-200 jedinců na 1 ha), u kterých předpokládáme dožití do mytního věku.

To, jak se nám bude dařit výchova mladých listnatých

a smíšených porostů je přímo závislé také na skutečnosti, jak tyto porosty založíme a to jak uměle, či přirozeně nebo kombinací těchto způsobů. Proto byla do exkurze zařazena i ukázka zakládání smíšených porostů (konkrétně z 50 % BK a 50 % DG) ve vztahu k jejich budoucí výchově. Prezentována byla úspěšně uměle založená směs uvedených dřevin, která má vysoký předpoklad plnit všechny požadované funkce lesa, včetně funkce produkční.

Poslední ukázka na majetku LDVCH byla připravena v mladém (věk 19 let) dubovém porostu na SLT 20, kde byla dosud provedena jedna prořezávka. V porostu bylo v současné fázi označeno 300 nadějných jedinců na hektar a zásah spočívá v odstranění jejich konkurence. Zásah představuje odstranění ca 10 % z pohledu počtu stromů i výčetní základny, při průměrné tloušťce odebíraných jedinců 8 cm. Opět zde v diskusi přišla na řadu otázka, zda je již v této fázi vhodné přejít od negativního výběru (odstraňování netvárných jedinců z úrovně a nadúrovně) k výběru pozitivnímu, zaměřenému k uvolňování nadějných, později cílových stromů. Bylo konstatováno, že i když porost na této ukázce je věkově i vývojově dál (horní výška 12,5 m) než mlazina na druhé ukázce semináře (viz výše), stále ještě není nezbytné přecházet již k pozitivnímu výběru, který je obecně doporučován při dosažení horní výšky 15 m. Lze předpokládat, že v případě navštíveného porostu k tomu dojde při příštím zásahu.

Program semináře dále pokračoval občerstvením, které pro účastníky tradičně vzorně a vzorově připravil personál restaurace Zámeček provozovaný Lesním družstvem Vysoké Chvojno, s.r.o. Na odpolední část se program přesunul na majetek Lesů Colloredo-Mansfeld, s.r.o.

« pokračování na str. 12 »

Obr. 1 Dubová mlazina na SLT 3K – zásah zaměřen pouze na odstranění netvárných jedinců z úrovně a nadúrovně.

Víme, jak na výchovu...

pokračování ze str. 11

Na lokalitě Křivina zde byl v roce 2018 ve spolupráci VÚLHM s LCM založen experiment zaměřený na aspekty výchovy smrkových porostů. Pro výzkum byl záměrně vybrán porost na dolní hranici ekvalence smrku, který je zde značnou měrou stresován (nadmořská výška 402 m n. m., průměrné teploty a roční úhrn srážek za období 2018-2020 jsou 10,4 °C a 606,3 mm, SLT 3H). Předpokládáné a v minulosti již ověřované efekty výchovy v porostech s převahou smrku (ovlivnění intercepce, rychlosti rozkladu opadu, zvýšení stability atd.) by zde tedy měly být výrazné.

Při zahájení pokusu byly založeny 3 výzkumné plochy o výměře 40 x 65 m, na nichž byly všechny stromy přítomné na ploše očíslovány a inventarizovány. Výchozí porostní hustota (cca 4500 ks/ha) sledovaných ploch byla v únoru 2020 (věk 15 let) snížena výchovným zásahem různé intenzity na porostní hustotu: (i) 1800 ks/ha („provozní zásah“), (ii) 1300 ks/ha („experimentální zásah“, obr. 5) a (iii) kontrolní variantu, která byla ponechána samovolnému vývoji (tj. výchozích 4500 ks/ha). Po provedeném zásahu bylo provedeno vyklizení všech těžebních zbytků.

Na výzkumných plochách je každoročně prováděna inventarizace porostů (2018, 2019, 2020, 2021), kde je u každého přítomného jedince měřena výčetní tloušťka s přesností 0,1 cm a výška s přesností 0,1 m. Od počátku probíhá také kontinuální měření klimatických charakteristik (globální záření, FAR, teplota a vlhkost vzduchu, směr a rychlost proudění větru, úhrn srážek, výška sněhové pokrývky a teplota půdy v 10 a 20 cm hloubce) meteorologickou stanicí s odběrnými místy na všech třech plochách.

Vedoucí experimentu Jakub Černý z Výzkumné stanice Opočno seznámil účastníky s používanými přístroji a představil i další plánovaná měření a analýzy (měření pozic stromů a korunových projekcí, destruktivní analýzy - LAI, poměr slunného a stinného listoví ve vertikálním profilu koruny, alometrické vztahy, mechanické vlastnosti dřeva, výtvarnice kmene, rozšíření měření transpirace, hodnocení stresu pomocí kvantifikace prolinu, stanovení fotosyntetických křivek ve vertikálním profilu koruny a opakování půdních analýz). Všechny výzkumné aktivity směřují ke zlepšení

Obr. 2 Včasné zásahy do JD mlazin (zejména těch vzniklých z umělé obnovy) jsou důležité i z pohledu zmenšení rizika napadení a šíření korovnicí a sypavkami, které je velmi časté zejména v přehoustlých skupinách

poznání efektů pěstebních opatření (v tomto případě výchovy) na základě precizně získaných dat nejen na této lokalitě.

Účastníci semináře se shodli na účelnosti takovýchto experimentů, jejichž výsledky pak jsou pak spolu s dlouhodobými zkušenostmi praxe využitelné pro racionální diskusi o podpoře či regulaci pěstebních zásahů v lesích. Často jsme totiž bohužel svědky situací, kdy jsou v lesnickém hospodaření vyžadována nebo navrhována opatření založená pouze na domněnkách nebo nepodlože-

ných informacích. Každý příspěvek založený na exaktně a dlouhodobě získaných datech je vítaný, a to zejména v době probíhajících změn klimatu, potřeb společnosti apod.

Kromě sborníku s popisem ukázek měli účastníci k dispozici i další zdroje informací. Souhrn zásad výchovy mladých lesních porostů formulovaných na základě výsledků dlouhodobých pěstebních experimentů, studia domácích i zahraničních publikací a zkušeností praxe lze nalézt v metodikách vydávaných v edici Lesnický průvodce – volně ke stažení na

<https://www.vulhm.cz/aktivity/vydavatelstva-cinnost/lesnicky-pruvodce/>.

Seminář, který měl 70 účastníků zastupujících vlastníky, správce lesa a další subjekty, ukázal potřebnost konání obdobných akcí. Diskuse, která proběhla u jednotlivých ukázek, přinesla řadu nových podnětů a výměnu zkušeností z jednotlivých majetků. Organizátoři tedy již nyní plánují téma a lokalizaci navazujících akcí, na které budete srdečně zváni. Lesu Zdar!

Radomír Charvát,

Lesní družstvo Vysoké Chvojno, s.r.o.

Ing. Jiří Novák, Ph.D.,

VÚLHM, v.v.i., Výzkumná stanice Opočno

Organizátoři touto cestou děkují všem účastníkům a také spolutvůrcům venkovních ukázek (pracovníkům jmenovaných subjektů). Při přípravě ukázek byly využity výsledky a výstupy získané v rámci Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace MZe ČR (MZE-RO0118). Vlastní organizace semináře s pochůzkou proběhla také v rámci plnění zakázky MZe „Expertní a poradenské činnosti v oboru lesního semennářství a školkařství, zakládání, obnovy a výchovy lesních porostů, zalesňování, biotechnologií a využívání introdukovaných a rychlerostoucích dřevin“.

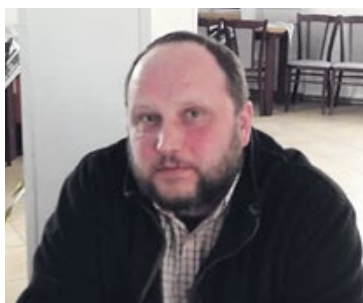
PŘEDSTAVUJEME

Na členské schůzi regionu Vysočina 15. března byl jednomyslně zvolen jeho novým předsedou a zástupcem v republikovém výboru SVOL Bc. Martin Souček, ředitel Lesního družstva obcí Ledec nad Sázavou. Zkušený lesník a myslivec, který si váží darů přírody a práce druhých.

Úvodem bych chtěl říci, že si velmi vážím SVOL jako profesní organizace, která se s neuvěřitelným nasazením bije za zájmy nejen svých členů, ale celého odvětví. Jako řadový členové SVOL jsme si dávno zvykli na perfektní informační i právní servis, vytrvalé zastupování zájmů vlastníků lesů při tvorbě legislativy, o kúrovkové náhrady už jsme žádali a následně je čerpali s jakousi samozřejmostí. Není to samozřejmost, je za tím skryto obrovské množství práce lidí z vedení SVOL, které si cením. Upřímně obdivuji nasazení pana předsedy Ing. Jiřího Svobody, který převzal žezlo po Ing. Františku Kučerovi. V době, kdy se Lesní družstvo obcí Přibyslav stejně jako naše družstvo pere s kúrovcovou kalamitou, se s grácií jemu vlastní dokázal ujmout vedení SVOL. Velice si vážím jeho návrhu mé osoby do funkce předsedy regionu Vysočina, kterou přijímám s velkým respektem a zároveň s určitou mírou obav. Poslední dva roky těžíme na LDO cca čtyři etáty, těžíme a obchodujeme kolem 95 000 m³, zalesňujeme 500 000 ks sazenic ročně. S technikem a třemi hajnými. Stejně jako všem, kdo si kalamitou prošli nebo procházejí, je mi jasné, že čas a energii pro práci ve SVOL budu v blízké budoucnosti strádat velmi obtížně, ale vnímám ji jako výzvu, pro kterou udělám maximum.

Narodil jsem se 29. 6. 1976 ne do lesnické, ale do myslivecké rodiny. Mým dětstvím v obci Křivsoudov byla myslivost, rybařina a psi, hlavně jagdteriéři, kterým jsme se s otcem věnovali. Jednoznačně jsem směřoval k lesnictví a v letech 1990-1994 jsem absolvoval Střední lesnickou školu v Písku. Následovalo studium na ČZU Praha, obor hospodářská a správní služba v lesnictví. Bohužel z tohoto ekonomicky zaměřeného bakalářského studia nebylo možné pokračovat ve studiu lesního inženýrství, což mě původně mrzelo, ale s odstupem času hodnotím doplnění lesnického vzdělání z Písku o trochu ekonomiky z Prahy pro praxi za docela výhodné. Následovala náhradní vojenská služba u LČR s. p., Lesní správa Ledec nad Sázavou. Následně jsem nastoupil jako mistr výroby k firmě Less a. s. Bohdaneč na pile v Bohdanči a další tři roky pracoval u stejné firmy jako vedoucí střediska lesních školek Mirovka.

V listopadu 2002 jsem využil opakované nabídky LDO Ledec n. S. a přijal místo lesníka na lesnickém úseku Vlastějovice. Zažil jsem zde pěstební práce na kalamitních plochách po tornádu z května 2001. Pár let relativně normálního hospodaření ukončila kalamita Ivan z 25. 6. 2008, následovaná regionálním přemnožením kúrovce. Úsek jsem předával v červenci 2011, kdy

jsem byl jmenován do funkce ředitele, téměř bez holin a bez nutnosti opakovaného zalesnění. Od r. 2011 jsme s kolegy v LDO provedli restrukturalizaci výroby, zainvestovali do techniky a v letech 2014-2018 zbourali a následně postavili nové sídlo LDO, které zachovává historický styl původních budov a poskytuje perfektní zázemí pro lesnický provoz.

Lesní družstvo obcí Ledec nad Sázavou je roztroušená držba cca 1 750 ha PUPFL v klínu mezi řekami Sázavou a Želivkou, mezi městy Zruč nad Sázavou, Světlá nad Sázavou a Humpolec. Spadáme pod dva kraje a čtyři ORP, PLO 16 a10, LVS 3-5. Po přičtení dalších pronajatých majetků celkem obhospodařujeme 2250 ha lesů, provozujeme vlastní odvozní soupravu, LKT a dvě malé vyvážky. Zaměstnáváme 13 lidí. LDO vlastní sedmáct podílnických obcí, které drží od 3 do 28 z celkových 177 podílů. Kúrovcová kalamita nás trápí od roku 2017 a prozatím na její oltář padlo 35 % jehlič-

natých zásob. Je to číslo šílené, na druhou stranu máme v těsném sousedství majetky, které jsou dva roky bez smrku včetně mlazin. Predikovat další vývoj kúrovcové kalamity si netroufám, ale spím poněkud klidněji s vědomím, že se nám podařilo významnou část zásob udržet do doby, kdy se opět za dříví platí peníze. Při zalesnění se snažíme zachovat zastoupení SM kolem 45 % zejména v 5. LVS, ale i na severních expozicích ve třetím LVS u Sázavy, kde smrk dobře přirůstá a jako jedna z mála dřevin odolá tlaku buřeni. BK sází me kolem 30 %, DB 15 %. Zbýlých 10 % tvoří JD, DGL, MD a JVK zhruba v tomto pořadí. Prozatím se nám daří dříví většinu vznikajících holin průběžně zalesňovat, na měkké listnáče je zatím času dost.

Ještě bych snad doplnil, že jsem členem zastupitelstva obce Útěchovičky, kde žiji s rodinou na malé zemědělské usedlosti, u které mám, abych se snad nenudil, 1,5 ha vánočních stromků a patery včely. Aktivně provozuji myslivost ve dvou spolicích i režijní honitbě LDO. Chovám a vodím slovenské kopovy, mám rád pěkné flinty a dobré psy.

Od mala jsem byl veden k tomu, abych si vážil práce své i druhých, neopovrhoval ničím, co nám příroda dává, protože „čeho je hodně, toho si hochu važit“. Nesnáším extrémní

zmus jakéhokoli druhu, ať už je to médií podporovaná kampaň proti smrku, nebo zvěři. Po našich předchůdcích jsme zdědili bohaté zásoby nádherného, převážně smrkového dříví, na kterém stojí naše hospodaření. Jsem jim za ně vděčný a nikoho za tehdejší zakládání porostů smrku neodsuzuji. Dělalí vše v dobré víře, smrku se dařilo, pěstovat ho uměli a tehdejší hospodářství to dříví prostě potřebovalo.

Dnešní doba je jiná, ale doufám, že z předchozích řádků je patrné, že se na LDO snažíme svým nástupcům předat kvalitní, skupinovitě smíšené porosty s rozumným zastoupením dřevin včetně smrku. Porosty, které budou plnit všechny funkce lesa, vlastníkům budou přinášet přiměřený výnos a poskytnou útočiště přiměřenému stavu zvěře, která do lesa také patří. Tyto postoje se budu snažit po počátečním rozkoukání prosazovat i v práci ve SVOL. Lesu zdar!

PŘÍŠTĚ

Členská schůze regionální organizace Jihomoravského regionu zvolila svým zástupcem v republikovém výboru SVOL hlasováním per rollam Lukáše Hrdličku, odborného lesního hospodáře města Kunštát. Gratulujeme a pana kolegu představíme v příštím čísle Zpravodaje.

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz. Sledovat nás můžete na Facebooku, YouTube a na Instagramu. Více o lesích také na našem webu www.kouzlolesa.cz